221
1933
№17

დროშა

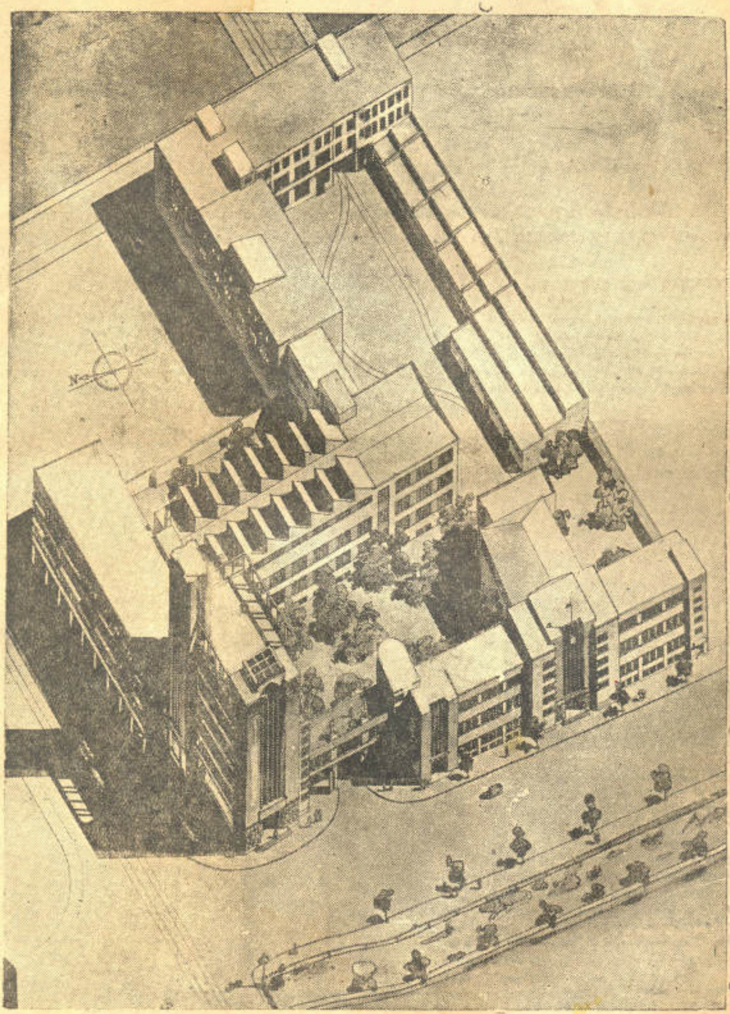

ტფილისში „შენდება" სახელგამის „წიგნის სასახლე".

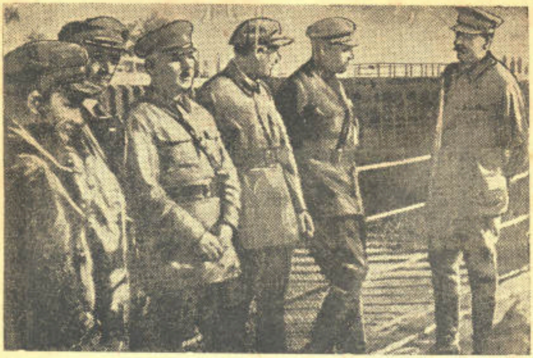

ამხ. სტალინი, ვოროშილოვი და კიროვი თეთრი ზღვის არხზე

ავიაციის დღე თბილისში

18 აგვისტოს—ავიაციის დღეს — თბილისის აეროპორტის ტერიტორიაზე მოეწყო მასიური სეირნობა და ჩატარდა აერო პლან „სტალ—№ 2“ „ამიერ-კავკასიის ფიზკულტურელის“ გადაცემა სამოქალაქო

საჰაერო ფლოტისათვის. მუშათა დელეგაციებმა დაათვალიერეს სხვადასხვა კონსტრუქციის აეროპლანები, ნაჩვენები იქნა სახალხო-სამეურნეო ავიაციის მუშაობა და მოეწყო დამკვრელთა გაფრენა.

ავიაციის დღეს საჰაერო მიმოსვლის ამიერ-კავკასიის სამმართველომ გახსნა სარაიონთაშორისო საფოსტო კავშირის ახალი ხაზები. იმავე დღეს გაფრინდა პირველი აეროპლანი თბილისიდან სოხუმში.

სურათებზე: ზევით მარცხნივ—დაშვება აეროპლანიდან პარაშუტით; ქვევით აერო პლანი „ამიერ-კავკასიის ფიზკულტურელი“ („სტალ—2“-ს ტიპის), რომელიც 18 აგვისტოს გადაეცა სამოქალაქო ფლოტს.

დნეპროპეტროვსკის ოლქის კოლმეურნეები იბრძვიან პირველობისათვის.

28 აგვისტოს დნეპროპეტროვსკში გაიხსნა ოლქის საუკეთესო კოლმეურნეთა შეკრება. დნეპროპეტროვსკის ოლქის კოლმეურნეობები იბრძვიან პირველობისათვის სტალინის ესტაფეტაში—პურის პირველად ჩაბარებაზე სახელმწიფოსთვის. შეკრების

გახსნის დროისათვის ოლქის კოლმეურნეობების ნახევარმა უკვე შეასრულა პურის ჩაბარების წლიური გეგმები.

სურათზე—დამკვრელი კოლმეურნე მარია ივანეს ასული შევჩენკო (კოლმეურნეობა „ვოსხოდ“ შეტანილია საკავშირო წითელ დაფაზე) ახალ მოსავლის ფქვილიდან ამხ. სტალინისათვის საჩუქრად გამოცხობილი პურით.

ჩაბურღილი ღია ზღვაში

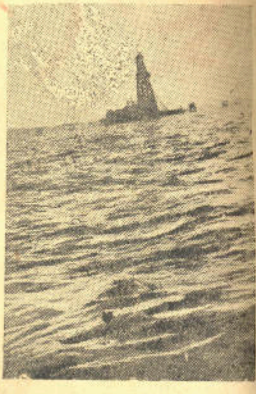

„ილიჩის ბუხტა“—ეს არის ტერიტორია, რომელიც ბაქოს ნავთის მრეწველობის მუშებმა წაართვეს კასპიის ზღვას. იგი უკვე ამჟამად აძლევს საბჭოთა ქვეყანას 8000 ტონა ძვირფას ბენზინიან ნავთს. 280 მეტრის მანძილზე ბუხტის ნაპირიდან ღია ზღვაში გათხრილი იქნა ჭაბურღილი, 595 მეტრის სიღრმეზე. ახლა ეს ჭაბურღილი იძლევა 100 ტ. ნავთს დღე-ღამეში.

სურათზე—ჭაბურღილი № 738 ღია ზღვაში.

ბოლშევიკურად ატარებენ საშემოდგომო ხვნას.

კოლმეურნეობა „ლენინაკანი“ (ბორჩალოს რაიონი) ბოლშევიკურად იბრძვის იმისთვის, რომ ყველა კოლმეურნეები გახდნენ შეძლებულებად. შარშანდელი 2,8 კილოგრამის ნაცვლად შრომა-დღეზე,

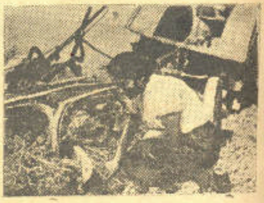

წრეულს კოლმეურნეებმა მიიღეს 8 კილოგრამი. კოლმეურნეობამ ვადაზე ადრე ჩააბარა სახელმწიფოს კუთვნილი პური.

ახლა მიმდინარეობს მიწის მოხვნა შემოდგომის ნათესებისათვის.

სურათზე — მარცხნით კოლმეურნეობის აგრონომი ამხ. გაჩეჩილაძე ამოწმებს ლის სიღრმეს, მარჯვნივ— კომკავშირელი ხანძლის გაძგე ამხ. ზაროიანი; კოლმეურნეობისთვის წოვნაკის აღნიშვნის დროს, ამხ. ხობანოვმა 200 შრომა-დღეში მიიღო [illegible] ფუთი ხორბალი.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ორკვირეული მხატვრული სამხატვრო პოლიტიკური ჟურნალი

დროშა

რედაქტორის ნახვა შეიძლება ყოველდღე 12-3 საათამდე. მისამართი: წულუკიძის ქ. 8.

№ 17 ტფილისი, 15 სექტემბერი გაზ. „კომუნისტი“-ს გამ-ბა 1933

ედუარდ ერიო საბჭოთა კავშირში

საბჭოთა კავშირში ჩამოვიდა საფრანგეთის გამოჩენილი მოღვაწე, ყველაზე დიდი ბურჟუაზიული პარტიის — რადიკალ-სოციალისტთა პარტიის ლიდერი და დეპუტატთა პალატის საგარეო საქმეთა კომისიის თავმჯდომარე ედუარდ ერიო.

ედუარდ ერიო, რომელიც ომის შემდგომ წლებში სამჯერ იყო პრემიერ-მინისტრათ, არის საფრანგეთის იმ ბურჟუაზიული წრეების წარმომადგენელი, რომლებმაც შეიგნეს საბჭოთა კავშირის მიმართ აშკარა და ფარული ინტერვენციონისტული გეგმების მავნებლობა ორივე ქვეყნების ინტერესებისათვის და რომლებიც გამოდიან რა ამ გეგმების წინააღმდეგ, საჭიროდ სცნობენ საბჭოთა კავშირთან ნორმალური ურთიერთობის დამყარებას და განვითარებას.

ერიო იყო ინიციატორი და გამტარებელი საფრანგეთ-საბჭოთა კავშირის დიპლომატიური ურთიერთობის აღდგენისა 1924 წ. მისივე თაოსნობით და აქტიური მონაწილეობით იქნა დადებული საფრანგეთ-საბჭოთა თავდაუსხმელობის პაქტი 1932 წ.

საბჭოთა კავშირში ერიო ჩამოვიდა მეორეჯერ. პირველად ის აქ იყო 1922 წ. და შესძლო დარწმუნებულიყო, თუ რა გიგანტური მუშაობა ჩაატარეს განვლილი 11 წლის მანძილზე საბჭოთა კავშირის მშრომელმა მასებმა, გამსჭვალულმა სოციალისტური მშენებლობის პათოსით.

ახალგაზრდათა 19 საერთაშორისო დღე

1915 წ., მეორე ინტერნაციონალის სურვილის წინააღმდეგ, რომელიც მთელი ძალღონით იბრძოდა ახალგაზრდათა დამოუკიდებელ საერთაშორისო დღის ჩასაშლელად, ახალგაზრდათა ორგანიზაციების **რევოლუციურმა ნაწილმა ჩაატარა გაზრდობის პირველი საერთაშორისო დღე.**

ეს იყო ისტორიაში მანამდე გაუგონარი მოვლენა, როცა რევოლუციური ახალგაზრდობა ზარბაზნების გრიალისა და ალვირახსნილი შოვინიზმის თარეშის პირობებში გაბედულად და თავდადებით გამოვიდა იმპერიალისტური ომის წინააღმდეგ.

დასავლეთ - ევროპის ქვეყნების ახალგაზრდობა ამ საბრძოლო გამოსვლით დაუკავშირდა და დაუახლოვდა ლენინსა და რუს ბოლშევიკებს, რომლებიც შეურიგებელ ბრძოლას აწარმოებდენ იმპერიალისტური ომის სამოქალაქო ომად გადაქცევისათვის. საერთაშორისო იმპერიალისტური ომის საშინელებებმა დააჩქარეს საერთაშორისო რევოლუციონური ახალგაზრდობის ჩამოშორება მეორე ინტერნაციონალის გავლენისა და მისი ხელმძღვანელობისაგან.

მარქს-ლენინის მოძღვრება ერთად-ერთი მოძღვრებაა, რომელიც ერთ დროშის ქვეშ რაზმავს საერთაშორისო ახალგაზრდობის საუკეთესო, რევოლუციურ ნაწილს.

საერთაშორისო პროლეტარიატის ბელადის ამხ. ლენინის მიერ შექმნილი კომუნისტური ინტერნაციონალის დროშის გარშემო ირაზმებიან ყველა ქვეყნის მშრომელთა ფართო მასები.

ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალი საერთაშორისო ახალგაზრდათა მე-19 დღეს შეხვდა იდეურად და ორგანიზაციულად განმტკიცებული. საერთაშორისო რევოლუციური ახალგაზრდობა დაუღალავ ბრძოლას აწარმოებს პროლეტარიატის ბელადის — ლენინის საუკეთესო მოწაფის და თანამებრძოლის ამხ. სტალინის ხელმძღვანელობით რევოლუციური ახალგაზრდობის ლენინურად აღსაზრდელად.

საერთაშორისო რევოლუციურ ახალგაზრდობის უმთავრეს წამყვან ძალას წარმოადგენს საბ. კავშირის ლენინური კომკავშირი.

ლენინური კომკავშირი, რომელიც ვითარდება ამხ. **სტალინის** და ბოლშევიკური პარტიის უშუალო ხელმძღვანელობით, გაიზარდა პროლეტარიატის დიქტატურის პირობებში უძლიერეს კომუნისტურ და დიდ მნიშვნელოვან სახელმწიფო ძალად. საბჭოთა კავშირის მილიონიანი ახალგაზრდობა გაიზარდა და დავაჟკაცდა ექსპლოატაციისა და კლასობრივი ჩაგვრის გარეშე— სოციალიზმისათვის ბრძოლის პერიოდში.

საბჭოთა კავშირში ახალგაზრდობის კომუნისტურად აღსაზრდელად ყოველგვარი პირობებია მოცემული.

საბჭოთა კავშირის მშენებლობის უდიდეს ეპოქაში გაზრდილი, დავაჟკაცებული კომკავშირი ყველაზე უფრო მოწინავე ახალგაზრდობაა მსოფლიოში.

საბჭოთა კავშირის კომკავშირი იზრდება და ვითარდება ფაბრიკ - ქარხნებში, კოლ. და საბჭოთა მეურნეობების მინდვრებზე ბოლშევიკური ტემპების გაშლის პირობებში, სადაც მიმდინარეობს ქვეყნის სოციალისტურად გარდაქმნა, ბრძოლა საუკუნოებრივი ჩამორჩენილობასთან და კოლექტიურ დოვლათის შექმნის განმტკიცება.

დღითი დღე იზრდება საერთაშორისო რევოლუციურ ახალგაზრდობის სიმპატია საბჭოთა კავშირის მიმართ. ამისი ცოცხალი მაგალითია ის უჩვეულო ფართო ხასიათი, რომელიც წელს ჰქონდა ამ დღეს მთელ რიგ კაპიტალისტურ ქვეყნებში უსასტიკესი რეაქციის თარეშის პირობებში.

საერთაშორისო რევოლუციური ახალგაზრდობა, გაერთიანებული საერთაშორისო კომუნისტური ინტერნაციონალის დროშის ქვეშ თავის ხელმძღვანელ კომპარტიასთან ერთად შეურიგებელ კლასობრივ ბრძოლას აწარმოებს ყოველგვარი იმპერიალისტური, შოვინისტური და ნაციონალისტური იდეების გავრცელების წინააღმდეგ მუშა ახალგაზრდობაში.

საერთაშორისო რევ. ახალგაზრდობას მტკიცედ ახსოვს ამხ. **სტალინის მითითებანი, რომ „ინტერნაციონალიზმი არის კომკავშირის მუშაობის ძირითადი იდეა, ამაშია მისი ძლიერება. საჭიროა, რომ ინტერნაციონალიზმის სულისკვეთება მუდამ თან სდევდეს კომკავშირს. საჭიროა, რომ ჩვენი ქვეყნის პროლეტარიატის ბრძოლაში მიღწევებსა და მარცხს კომკავშირი თავის გულებში უკავშირებდეს საერთაშორისო პროლეტარიატის მიღწევებსა და მარცხს. საჭიროა კომკავშირმა შეისწავლოს ჩვენი რევოლუციის განხილვა, არა როგორც თვითმიზანი, არამედ როგორც საშუალება, და დამხმარე საშუალება საერთაშორისო პროლეტარული რევოლუციის გამარჯვებისათვის მთელს მსოფლიოში".**

ამ პრინციპების მომარჯვებით, მოპოვებულ გამარჯვებათა შენარჩუნებით, თავისი რიგების კიდევ უფრო შემჭიდროებით სოციალიზმისათვის შეუდრეკელი ბრძოლით გამოვიდა ლენინური კომკავშირი [illegible] იდეებით **მოდის** ის წინ შემდგომ გამარჯვებათა მოსაპოვებლად.

ახალგაზრდათა მე-19 საერთაშორისო დღე ტფილისში. დემონსტრაცია საქ. ახ. ლ.კ.კ. ცენტრ. და ტფილისის კომიტ. შენობის წინ. ტრიბუნაზე დგანან: ამხ. ამხ. ლ. ბერია, გ. ქურულაშვილი, პ. აღნიაშვილი, ეფენდიევი, არ. წითლიძე და სხვ.

უცნაური ხომალდი

ალ. აბაშელი

კარო შეეძლო დელეგატებს „რაუნიტ"-ში და ფეითურლს თავისი კაბინა უჩვენა.

ხომალდის ტალანში დღის სინათლე იდგა, თუმცა მგზავრებმა ფანჯრები ვერსად შენიშნეს.

კაბინას [illegible] რგვალი მთლიანი მინის (ან მინის მაგვარი ლითონის?) ფანჯარა ჰქონდა და კედლებზე მომწვანო ფერის რბილი ხავერდი იყო გაკრული. მაგიდა, სამი სავარძელი და საწოლი იატაკზე იყო მიკრული. მაგიდის გვერდით პატარა შკაფი იდგა, ხოლო იქვე კუთხეში კედელზე მიმაგრებული იყო ფაიფურის ბაკანი ზედ დაშვერილი ნიკელის ონკანით. კედლებს გარშემო კაცის სიმაღლეზე არშიასავით ხის მოაჯირი ჰქონდა შემოვლებული.

ყველას თავის ჩემოდანი კაბინში დახვდა.

მგზავრები რამდენსამე წუთში საცნებით დალაგდნენ და შემდეგ საერთო კაბინში შეიკრიბნენ. ეს კაბინა ხომალდის ბოლოში იყო და რგვალი. შუშასავით გამჭვირვალე კედელი ჰქონდა, აქედან მშვენიერი გადასახედი იყო და დელეგაციის წევრები ნაირფერადული მოლივარებით გასცქეროდნენ დედამიწას, რომელსაც საცა იყო უნდა გაშორებოდნენ და, ვინ იცის, დაუბრუნდებოდნენ თუ არა მას როდისმე. უეჭველად განსაკუთრებით ღელავდა დინგეი, რომელიც გულში უკვე ნანობდა, რომ ასე დაუფიქრებლად ჩაება ამ სახიფათო საქმეში.

12 საათსა და 30 წუთზე „რაუნიტი" დაიძრა.

თითქო ლიფტი აიწიაო, მგზავრებს იატაკი მძლავრად მოაწვა ფეხებზე და დედამიწა აქანავდა. წუთიც და მგზავრების თვალწინ დედამიწამ იწყო თანდათან დაძირვა.

— რა სიჩქარით მივფრინავთ, თუ იცით? —ჰკითხა მაკდონალდმა კამარელს.

—წამში ათი მეტრის აჩქარებით,—მიუგო კამარელმა.—ასეთი ნელი ტემპით, როგორც კარო ამბობს, პირველად მიფრინავს „რაუნიტი მაგრამ ეს „უცხო მგზავრთა" პატივისცემით აიხსნება. თუმცა ეს სიჩქარე მაინც საკმაოდ დიდია: იგი უდრის დედამიწაზე სხეულის თავისუფლად ვარდნის სისწრაფეს.

— როგორ, დედამიწაზე ვეცემით, თუ ვშორდებით მას?— შეეკითხა გაკვირვებით მაკდონალდი.

—იმავე სიჩქარით ვშორდებით ჩვენ ახლა დედამიწას, რა სიჩქარითაც მივუახლოვდებოდით მას, ცის შორეულ სივრციდან თავისუფლად, რომ ვეცემოდით დედამიწის ზედაპირს. ყოველ წამს ჩვენი სიჩქარე მატულობს 10 მეტრით.

— ათი მეტრის სიჩქარე რა დიდია!—გაუკვირდა დინგეის. კამარელმა საათზე დაიხედა.

— უკვე სამი წუთია რაც მივფრინავთ. პირველი წუთის შემდეგ ჩვენ მივქროდით წამში 600 მეტრის სიჩქარით, ახლა კი ჩვენი სიჩქარე უდრის 1.800 მეტრს, ესე იგი თითქმის ორ კილომეტრს წამში. ერთი საათის შემდეგ ჩვენ უკვე კოსმიური სხეულის სიჩქარეს მივაღწევთ—წამში 36 კილომეტრს.

დინგეი გაფითრდა. ჯიბიდან ამოიღო აკანკალებული ხელით პატარა კოლოფი, გახსნა და ერთი თეთრი აბი გადაყლაპა.

— შეხედეთ!—წამოიძახა ბრაიანმა, — როგორ დაგვშორდა დედამიწა და ამავე დროს იგი თითქო ბრუნავს.

— ჩვენ მივფრინავთ ტფილისის მერიდიანით ჩრდილოეთის პოლუსისაკენ, — განუმარტა კამარელმა.—ამიტომ გვეჩვენება, თითქო დედამიწა ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ ბრუნავდეს.

— პოლუსისაკენ რისთვის მივფრინავთ? — იკითხა ბრაიანმა.

— ჩვენ, მიუხედავად იმისა, რომ საკმაო მანძილით დავშორდით დედამიწის ზედაპირს, მაინც ვღებულობთ მონაწილეობას დედამიწის ღერძის გარშემო ბრუნვაში. რომ ამ ტრიალს თავი დავაღწიოთ, „რაუნიტი" პოლუსიდან უნდა მოსწყდეს დედამიწას.

ამ დროს „რაუნიტი" უკვე ჰაერის ზედასფეროზე მიჰქროდა. დედამიწის ჩრდილო-ნახევარი მზის სხივებით იყო შემოსილი და აქა-იქ ღრუბლის გროვა დამაბრმავებელი ელვარებით ბრწყინავდა. შორიდან მოსჩანდა შავი და კასპიის ზღვების დაბინდული კონტურები და სხივნაფრქვევი კავკასიონის თვალის მომჭრელად ანათებდა. ჩრდილოეთისკენ განთიადის ზოლივით გამოჩნდა ყინულოვანი ზღვის თეთრი ტილო და ისლანდიის გრენლანდიის ნაპირებმა. კიდევ რამდენიმე წუთი და „რაუნიტი" პოლუსის დაღრუბლულ სივრცეს მოექცა ზედ. სწორედ იქ, საცა დღის-ღამის საზღვარი შუა ჰყოფდა დედამიწას, ჩრდილოეთ-ამერიკისა და წყნარ ოკეანის მიდამოები ღამის ბურუსით იყო მოცული. ატლანტიის ოკეანის დასავლეთისკენ ზღვაში ჩაძირულივით მოსჩანდა თეთრად მოელვარე მთვარე, რომელიც თანდათან ამოდიოდა ზღვიდან და [illegible] სცილდებოდა დედამიწას.

„რაუნიტმა" აიღო სწორი გეზი და სიჩქარეს უმატა.

უფრო ძალუმად მოაწვა მგზავრებს იატაკი და უფრო დამძიმდა მათი სხეული.

კამარელი იდგა გამჭვირვალე კედელს მიყრდნობილი და მთრთოლავი გულით შესცქეროდა ქვესკნელში მიმქროლავ დედამიწას.

აჰა, ესეც პლანეტთაშორისი ფრენის ბევრჯერ ნანატრი განცდა. ჯერ კიდევ ყმაწვილობის დროს რამდენჯერ დაუხატავს იგი ფანტასტიური რომანების კითხვით, საიდაც მრავალი ვარიაციით აწერილი იყო ცის მიუვალი უდაბნოს დაპყრობა. რამდენჯერ აძგერებულა მისი გული ჟულ ვერნისა და ჰერბერტ უელსის გმირთა გაბედული გეგმებით და მათთან ერთად მოხიბლულა ფანტასტიური ოცნების რეალური განცდით და აი, დღეს თითონ ის მიჰფრინავს ვარსკვლავთა სამყაროში არა სიზმრით თვალ-დაბინდული, არა ოცნებით, არა წიგნით ხელში, არამედ ნამდვილად, ცხადად და საკუთარი ხელის შეხებით გრძნობს „რაუნიტის" რეალობას, საკუთარი თვალებით ჰხედავს ცის უფსკრულში დანთქმულს დედამიწას.

კამარელმა შუბლზე ხელი გადისო და ირგვლივ მიმოიხედა: კაბინში მის გარდა არავინ იყო.

სანამ „რაუნიტი" პოლუსს მიაღწევდა, თუმცა ატმოსფერის უმაღლეს ფენაზე მიჰქროდა იგი, მაინც დედამიწის სამფლობელოში გრძნობდნენ თავს მისი მგზავრები მაგრამ როცა პოლუსიდან „რაუნიტი" ვერტიკალური გეზით აიჭრა და დედამიწა მოწყვეტილ ქვასავით ჩაეშვა უცხო სივრცეში, მგზავრებს გული შეეკუმშა უცნაურმა შიშმა და მათ არჩიეს ამ მეტად არაჩვეულებრივი სანახაობისათვის თვალის არიდება და თავიანთ კაბინებს მიაშურეს.

დინგეის ნერვიულად ეთრთოლებოდა. გაუბედავად წამოწვა და პალტო წამოიხურა.

მაკდონალდმა თავის ჩემოდანს ღვედების შეხსნა დაუწყო, ბრაიანმა თავის კაბინში ერთი მოისვენა და მაკდონალდს ესტუმრა.

— რაღაც უცნაურად ვგრძნობ თავს,— უთხრა მან მაკდონალდს.—მარტოდ ყოფნა მეზარება.

— აქ დაისვენეთ,—მიიპატიჟა მაკდონალდმა.

ბრაიანი საწოლზე წამოწვა, უბიდან პენსნე ამოიღო ცხვირზე წამოიგო, გაშალა „Matin"-ის ნომერი და კითხვა დაიწყო.

კამარელი ისევ უძრავად იდგა შუშის კედელთან და მისჩერებოდა სივრცეში ჩაძირულ დედამიწას.

ცას თანდათან შუქი მოაკლდა, მზე თუმცა ანათებდა ულრუბლო და უნისლო სივრცეში, მაგრამ კოსმიური ღამის უშავესი ჩრდილი თანდათან აჩენდა ვარსკვლავებს და „რაუნიტის" წინამხარეს შავი ხავერდის საბურველი ეფინებოდა ქვემოდან. ბოლოდან კი ხომალდს ღვარად ასკდებოდა დედამიწისა და მთვარის ელვარება და ჩრდილი და სინათლე შავ და თეთრ ზოლებად იწვა ხომალდის ტანზე, ხოლო ზურგზე ჰაერით შეუბღალავი მზის სხივები ავარვარებულ კოცონს ანთებდა.

კამარელი დაჯდა, სავარძლის საზურგეს ხელი მოჰხვია და თავით ზედ დაეყრდნო.

უეცრად რაღაც უჩინარმა ჩრდილმა შავ ელვასავით გაიქროლა და „რაუნიტი" თითქო შესდგა უცბად და სივრცეში [illegible] დაეკიდა.

კამარელს ყოველ მხრიდან სინათლესავით მოაწვა აბსოლუტური სიჩუმე და ყურებზე წნეხი დააწვა, მთელი სხეული აევსო ჰაეროვანი სიმსუბუქით.

და იმავე წამს დელეგატების კაბინიდან საშინელი ღრიალი მოისმა.

კამარელმა მყისვე მოისაზრა რაც მოხდა და განსაკუთრებული სიფრთხილით ჩასჭიდა ხელები ტალანის კედელზე ხაზივით გაყოლებულ წითელი ხის მოაჯირს და ახლად ფეხადგმულ ბავშვივით ტაატით და მოაჯირზე ხელების ფათურით შევიდა კაბინში, საიდანაც ისმოდა გულის შემზარავი ყვირილი.

კაბინში უცნაურ სურათს წააწყდა: გაფითრებული დინგეი, სასაცილოდ გაშხლართული, ჭერს მიეკვროდა, ხელები მაგრა ჩაევლო ვენტილაციის ონკანისთვის და ფეხებს ჰაერში ბაყაყივით ასავსავებდა.

— მიშველეთ! ეს რა მოხდა! რა მომივიდა! — ღრიალებდა იგი და გაოცებული

*) რომანიდან: „ქალი სარკეში".

თვალებით ნიშტერებოდა შუა კაბინაში ჰაერში უძრავად დაკიდულ პალტოს.

კამარელი გაჰყვა მოაჯირს კედელ-კედელ, მიუახლოვდა იმ კუთხეს, სადაც ჰაერში ეკიდა დინგვერი, ამოიღო ჯიბიდან ცხვირსახოცი, აუქნია ზევით და უთხრა:

— ნუ ყვირით, უბრალოდ აგიხსნით რაც მოხდა. ჯერ ამ ცხვირსახოცს მოჰკიდეთ ხელი.

დინგვერიმ ცხვირსახოცს ორივე ხელი წაავლო, კამარელმა ძირს დასწია და საპნის ბუშტივით მსუბუქი და აფამფალებული დელეგატი იატაკზე დასვა და ხელები მოაჯირთან მიუტანა.

— მოჰკიდეთ ამას ხელი და არ მოუშვოთ. ახლა კი დანარჩენებს მივეშველებით, მანამდე უქმოთ, როგორც ჩანს.

მართლაც, მეზობელ კაბინიდან ისმოდა ოხვრა და წყევლა-კრულვა.

— პალტოს შეხედეთ, პალტოს! — დაიძახა შეშინებულმა დინგვერიმ, — პალტო! რა მოუვიდა?

— არაფერი უშავს პალტოს. — ამშვიდებდა კამარელი. — რა გენაღვლებათ, ეკიდოს ჰაერში.

კამარელი გაჰყვა მოაჯირს და მეზობელ კაბინაში შეჰყო თავი.

აქაც კომიკური სურათი დახვდა.

ბრიანი ფანჯრის ახლო ჰაერში ეკიდა თავდაღმა. ფეხები ჭერისკენ ჰქონდა აშვერილი, ხოლო ხელებით იატაკს ეპოტინებოდა, მაგრამ ვერც ჭერს სწვდებოდა და ვერც იატაკს. „Matin-ის" ნომერი თეთრი ღრუბელივით გაჰკროდა ჭერს. პენსნეც ცოტა მოშორებით ჰაერში იყო გაჩერებული.

მაკდონალდი ორივე ხელით მოჰხვეოდა უზარმაზარ ჩემოდანს და მასთან ერთად მსუბუქად დასცურავდა ჭერსა და იატაკს შუა: ჭერს რომ თავს მიადებდა, იმ წამსვე ნელი ფამფალით დაბლა დაეშვებოდა, იატაკს რომ ფეხს მიაკარებდა — მყისვე ათრთოლებულ ბუშტივით ჭერისკენ გაემართებოდა.

— ღმერთმა დასწყევლოს მარსიცა და აქ წასვლის მომგონიც! — იწყევლებოდა მაკდონალდი.

— ბ-ნო კამარელო! — დაიყვირა ბრიანმა, კამარელი რომ დაინახა. — რა არის ეს? რა მოხდა?

— არაფერია, დამშვიდდით. — მიუგო კამარელმა და კაბინაში შევიდა. — სრულიად ბუნებრივი მოვლენაა.

— რატომ არ გაგვაფრთხილეთ, თუ ეს მოგველოდა? — იწყინა ბრიანმა და ორიოდე ფეხი მოუქნია, მაგრამ ამ შერხევამ წისქვილის ბორბალივით დაატრიალა ჰაერში.

— ნუ თუ ასე უნდა ვიქანაოთ საათის ქანქარასავით ჭერსა და იატაკს შუა? — დაიკვნესა მაკდონალდმა.

— ახლავე მოგეშველებით. — მიაძახა კამარელმა და როცა მაკდონალდი ძირს დაეშვა, ხელი გაუწოდა.

— მოჰკიდეთ ხელი. ჩემოდანს ხელები გაუშვით.

მაკდონალდმა ცალი ხელი კამარელს წაავლო, მეორით ჩემოდანი იატაკზე დასვა. ჩემოდანი ისევ ჰაერში აცურდა, ხოლო მაკდონალდი კამარელმა მოაჯირს მიაყენა.

შემდეგ ჰაერში [illegible] ბრიანს სტაცა ხელი და ისიც მოაჯირს მიამაგრა.

ბრიანმა პეპელასავით აფრენილი პენსნე დაიჭირა და უბეში ჩაიდო.

ამ დროს კაბინაში ოხვრითა და ფორთხვით შემოძვრა დინგვერიც.

— მოქალაქენო! — მიმართა მგზავრებს კამარელმა. — აი სამი სავარძელი, მაგიდა და საწოლი. ყოველი მათგანი საიმედოა, რადგან მიკრულია იატაკზე. მოჰკიდეთ ხელი, გინდ დაბრძანდით, გინდ დაწექით, გნებავთ დადექით, თუმცა დგომასაც, წოლასაც და ჯდომასაც აქ ერთი ფასი აქვს.

— აგვიხსენით, რა მოხდა? — დაეძგერა კამარელს დინგვერი და ერთ-ერთ სავარძელს წაავლო ხელი, მაგრამ რამდენიც არ ეცადა, ვეღარ დაჯდა: ხან ერთი ფეხი აუცურდებოდა, ხან მეორე, ხანაც სავარძლის ზამბარა ზედ აისროდა.

ბრიანმა და მაკდონალდმა მოახერხეს, როგორც იყო, სავარძლებზე ტანის მიმაგრება. ორი ხელით სავარძელს ჩაფრენოდნენ სახელურებზე და ისხდნენ გაუნძრევლად.

— ეცადეთ არ გაინძრეთ და არ აცურდებით. — სთქვა კამარელმა. — როცა ამ მდგომარეობას შეეჩვევით, მერე არ გაგიძნელდებათ მორჩილებიდან გამოსულ სხეულის დაურვება.

— რატომ შესდგა „რაუნიტი"? — იკითხა ბრიანმა. — ნუ თუ ხიფათი რამ შეემთხვა,

— „რაუნიტი" კი არ შესდგა, — მიუგო კამარელმა, — აჩქარება შესწყვიტა, ვინაიდან მიაღწია საჭირო სისწრაფეს. ახლა იგი მიჰქრის წამში 600 კილომეტრის სიჩქარით. ამით აიხსნება ის მდგომარეობა, რომელშიაც ჩვენ ვიმყოფებით: „რაუნიტმა" დაჰკარგა სიმძიმე. მოგეხსენებათ, რომ სივრცეში ინერციის ძალით თავისუფლად მქროლავი სხეული სავსებით ჰკარგავს სიმძიმეს.

— მაშ ჩვენც სიმძიმე დავკარგეთ? — იკითხა დინგვერიმ.

— რა თქმა უნდა, ჩვენც, რადგანაც „რაუნიტთან" ერთად ჩვენც ისეთივე სიჩქარით მივქროლავთ სივრცეში.

— განა დედამიწის მიზიდულობა არ მოქმედობს ახლა „რაუნიტზე"? — შეეკითხა მაკდონალდი.

— მოქმედებს, მაგრამ ერთი და იმავე ძალით მოქმედებს როგორც „რაუნიტზე", ისე შიგ მყოფ ყველა საგანზე. ამიტომ ხომალდის შიგნით, ასე ვთქვათ მის სისტემაში, ეს მოქმედება არა ჩანს. თუ დედამიწის მიზიდულობის გავლენით „რაუნიტი" წამში ერთი მეტრით იწევს მიწისკენ, ჩვენც იმავე ძალის მეოხებით იმდენადვე ვიწევთ მიწისკენ, ასე რომ „რაუნიტის" იატაკსა და ჩვენ შორის მანძილი არ იცვლება.

— მაშ ჩვენ რომ ახლა კარი გავაღოთ და ხომალდიდან დედამიწაზე გადავცვივდეთ, არ დავეცემით ჩვენს პლანეტზე? — იკითხა ბრიანმა.

— რა თქმა უნდა, არ დავეცემით — მიუგო კამარელმა. — ჩვენც მოძრაობის ისეთივე ინერცია გვაქვს, როგორიც „რაუნიტს" და, მაშასადამე, კიდეც რომ გადავხტეთ აქედან, გავყვებით მას სივრცეში იმავე სიჩქარით და მიმართულებით.

— მაინც ვერ გავიგე კარგად — სთქვა დინგვერიმ, — თუ „რაუნიტს" დედამიწა იზიდავს, რატომ ჩვენც არ მიგვიზიდავს?

— მთვარესაც იზიდავს ხომ დედამიწა? მაგრამ მთვარიდან საგნები დედამიწაზე როდი სცვივა.

— მთვარეზე საგნებს მთვარე იზიდავს. — მიუგო დინგვერიმ.

— თუ გნებავთ, აქაც იგივე ხდება. „რაუნიტი" ამ შემთხვევაში შეიძლება პატარა ციურ სხეულად ჩაითვალოს. იგი გვიზიდავს ჩვენ. მაგრამ მისი მასა იმდენად მცირეა, რომ მის მიზიდულობას ჩვენ ვერც-კი ვგრძნობთ.

მგზავრები როგორც იყო დაშოშმინდნენ.

— მაგრამ როგორ უნდა ვიცხოვროთ ასეთს ყოფაში? — ოხრავდა დინგვერი, — განა სიმძიმის მოკლებულ არეს ჩვენი სხეული აიტანს?

— როგორც ჩანს, აიტანს — სთქვა კამარელმა. — დედამიწაზეც ხშირია ისეთი მდგომარეობა, თუმცა ძალიან მცირე ხნით, როცა ადამიანის სხეული სრულებით ჰკარგავს სიმძიმეს. ეს არის ვარდნის დროს, ან როცა ადამიანი გადახტება ერთი ადგილიდან მეორეზე. ამ რამდენიმე წამის განმავლობაში, როცა ადამიანი მოშორებულია საყრდენს და თავისუფლად ვარდება, იგი ჰკარგავს სიმძიმეს. მაგრამ ეს არ აყენებს ზიანს სხეულის არც ერთ ფუნქციას: სუნთქვას, სისხლის მოძრაობას და სხვ.

— ამაზე მეტი ზიანი-ღა შეიძლება? — წამოიძახა დინგვერიმ, რომელიც მთელი ამ საუბრის დროს ამაოდ ცდილობდა როგორმე მიმაგრებულიყო სავარძელს და საცოდავად ფამფალებდა ფეხებ-[illegible] უცბად როგორღაც უხერხულად [illegible] ფეხი იატაკს იმ დროს, როცა სავარძელს ხელები მოაშორა, და დინგვერი ჰაერში აცურდა. კამარელმა ცალი ხელი მიაშველა და ფანჯრის ახლო ჰაერში გააჩერა. შემდეგ ხელი გაუშვა და უთხრა:

— გაშალეთ ხელები, ფეხები, როგორც გნებავდეთ, და მოისვენეთ. სიმძიმის უქონლობის გამო ჰაერში დაკიდებულიც ისევე მოისვენებთ, როგორც მსუბუქ საწოლზე. თავი გინდ მაღლა დაიჭირეთ, გინდ დაბლა: აქ არ არსებობს „ზევით" და „ქვევით", ვინაიდან არ არსებობს სიმძიმის ცენტრი, რომელიც საზღვრავს მიმართულებას.

დინგვერი ჰაერში გაშეშდა თავდაღმა.

— მართლაც მოსვენებითა ვარ, — სთქვა მან. — რად ვწვალობდი ამდენ ხანს სავარძელთან?

— როგორც ჩანს, პლანეტთაშორისი ფრენისთვის ზედმეტი ბარგი ყოფილა სკამი, მაგიდა, საწოლი და სხვა ავეჯი, — შენიშნა ბრიანმა, ამოიღო ჯიბიდან პორტსიგარი, გახსნა, ერთი სიგარა პირში ჩაიდო და გახსნილი პორტსიგარი ჰაერში დასტოვა.

— მიირთვით, — შესთავაზა სხვებსაც. კამარელმა ერთი სიგარა ამოიღო და პორტსიგარი თავქვე გადმოაბრუნა.

— ნახეთ, თუ საოცრება არ არის! — დაიძახა ჰაერში უძრავად დაკიდებულმა დინგვერიმ. — სიგარები არ ცვივა.

ბრიანი-კი ამ დროს ასანთს ასანთზე ანთებდა, მაგრამ სიგარას ცეცხლი ვერ მოუკიდა: ასანთი ვერ ასწრებდა ანთებას, მყისვე ქრებოდა.

— რა დაემართა, ნეტა, ამ ასანთს? — ბუზღუნებდა იგი და ჰაერში ისროდა ასანთის ღეროებს, რომელნიც უფრო მწერებივით ნელი კანკალით მიედინებოდენ კედლისაკენ.

— ალი ქრება საკუთარი წვის პროდუქტებისაგან, — შენიშნა კამარელმა. — ცხელი ნახშირმჟავა, რომელიც გამოიყოფა წვის დროს, უფრო მსუბუქია, ვინემ მის გარემომცველი ჰაერი და ჩვეულებრივ სიმძიმის არეში უმალ ზევით მიილტვის და მის ადგილს მჟავებადი იჭერს, ამნაირად ალი საზრდოობს. მაგრამ აქ სიმძიმე არ არის და ნახშირმჟავა იქვე რჩება, სადაც ჩნდება, გარს ეკვრის ალს, არ უშვებს მასთან მჟავებადს და ალიც ქრება. შეუბერე და ხელოვნურად მოაშორე ალს ნახშირმჟავა.

ბრიანმა კიდევ აანთო ასანთი, მაკდონალდმა ნელა შეუბერა და მართლაც სიგარას მოეკიდა.

ამ დროს დინგვერიმ ფანჯრის ოვალურ ჩარჩოს ხელი ჩასჭიდა და ფანჯრისაკენ მიიწია. გაიხედა ფანჯარაში თუ არა საშინლად დაიღრიალა:

— ვაიმე, მიშველეთ, სადა ვართ!

ფანჯრიდან ჩანდა განათებული დედამიწის უზარმაზარი ბურთი „რაუნიტს" იმდენად დაშორებული, რომ დინგვერის გონებაში დაუძლეველი სევდა ჩაეღვარა და გული წაუვიდა.

— წყალი, წყალი! — დაიძახა ბრიანმა, წაავლო ცალი ხელი დინგვერის და ძირს დასწია.

გულწასულს თვალები დახუჭოდა და ტუჩები უთრთოდა.

— მე მაქვს წვეთები, — სთქვა მაკდონალდმა და საჩქაროთ გახსნა თავისი ჩემოდანი. ამოიღო ყავისფერ-სითხიანი პატარა შუშა და წვეთის სასმელი ჭიქა.

— დამიკავეთ ჭიქა. — მიმართა კამარელს.

— დადგით ჰაერზე, დაჭერა რად უნდა.

— ჰო, დამავიწყდა. — და მაკდონალდმა ჭიქა ჰაერში გააჩერა, მოხსნა შუშას თავსახური და ნელა დახარა ჭიქის თავზე, რომ წვეთები დაეთვალა.

ზევრი ატრიალა, მაგრამ შუშიდან წვეთები არ იღვრებოდა. შუშა თვალებთან ახლო მიიტანა და გაჰხედა.

— რა დაემართა, ნეტა, ხომ არ შედედდა?

სითხე ჩვეულებრივად კამკამებდა შუშაში.

— რაც უნდა მოსვლოდა. — უპასუხა იდგას? — ხთქვა კამარელმა. — შუშას ფსკერზე ხელი დაარტყით და სითხეც წამოვა.

მაკდონალდმა სამჯერ თითი დაჰკრა შუშის ფსკერს და იმ წამსვე შუშიდან ამოიბურთა ყავისფერი სითხე, კაკლის ოდენა ბუშტივით ამოგორ-და და იატაკისკენ თრთოლით დაეშვა. მოხვდა თუ არა იატაკს მაშინვე რგოლივით გაიშალა და ზედ შეეწოვა.

— ეს რა მოუვიდა? — გაუკვირდა მაკდონალდს.

— რაც უნდა მოსვლოდა. — უპასუხა კამარელმა. — სიმძიმეს მოკლებულ სივრცეში თავისუფლად მიშვებული სითხე სფერულ ფორმას იღებს. რაიმე სხეულს თუ მოხვდა, თუ ის გაქონილი არ არის, ზედ შეეწოვება.

— ჩვენი საშველი არ ყოფილა და ისაა! — სასოწარკვეთილებით წარმოსთქვა მაკდონალდმა და ცარიელი შუშა გადააგდო.

შუშა კედელს მოხვდა და ისევ მაკდონალდს დაუბრუნდა.

ამასობაში დინგეი თითონ მოვიდა ცნობაზე და თვალები გაახილა.

— წყალი! — ძლივ გასაგონად ამოიხავლა.

[illegible]ნმა მაგიდაზე შენიშნა წყლით სავსე გრაფინი, ლითონის სალტეში ჩასმული. ამოაძრო ბუდიდან, მოხადა საცობი და ქვევიდან ხელი ჰკრა.

გრაფინიდან ნელ-ნელა ამოიბუშტა რაც შიგ წყალი იყო ერთ ვეება წვეთად და რხევითა და ციმციმით ალივლივდა ჰაერში.

— ვინ დაიჭერს ახლა ამ წყლის ბურთს, რომ ავადმყოფს პირი დავუსველოთ? — შეწუხდა მაკდონალდი.

— კიდეც რომ დაიჭიროთ, არაფერი გამოვა, — სთქვა კამარელმა. — ასეთი ბურთის ჩაყლაპვა არც ისე ადვილია.

— მაშ ჩვენ აქ წყალი ველარ დაგვილევია! — გაბრაზდა მაკდონალდი.

— აქ სმისთვის სხვაგვარი ხერხია საჭირო. ღვინო ხომ არავის გაქვს? — იკითხა კამარელმა.

— მე მაქვს. — და ბრიანი თავის კაბინში გაცურდა და ერთი ბოთლი ფრანგული „ბორდო" შემოიტანა, საცობი ამოაძრო და კამარელს გადასცა.

კამარელმა ჯიბიდან ამოიღო სათუთუნე მუნდშტუკი და დინგეის პირში ჩაუდო. [illegible]ური ღვინიანი ბოთლი მუნდშტუკის მეორე ბოლოს ზედ დაამხო.

— მოსწოვეთ. — უთხრა დინგეის და ბოთლს ხელი გაუშვა. როცა საკმაო შესვა, ბოთლი მოაშორა და მუნდშტუკიც პირიდან ამოაძრო.

დინგეი ღვინომ ჯანზე მოიყვანა და ჭამის მადაც გაუხსნა.

— ფანჯარასთან მდგარს მე ამის მეტად ველარ მნახავთ, — სთქვა მან და მოაჯირს მოჰკიდა ხელი.

— ნუ ღელავთ, დაიცვენეთ. — უთხრა კამარელმა. — ყველაფერს შევეჩვევით. საშიში აქ არაფერია.

— მართალი ხართ. ეხლა კარგად ვგრძნობ თავს. წარმოიდგინეთ, მომშივდა კიდეც.

— კუჭი თავის ჩვეულებას უჩვეულო პირობებშიაც არ იშლის. — შენიშნა მაკდონალდმა და უეცრად იკითხა:

— ელექტრონი ხომ მოქმედობს აქ ჩვეულებრივად?

— ისევე როგორც დედამიწაზე, — მიუგო კამარელმა.

— მადლობა ღმერთს, — წამოიძახა ბრიანმა, — მაგრამ საიდან არის ამდენი ენერგია ამ ხომალდზე, რუ თუ ყველაფერს ის ლურჯი კოლოფი ამოძრავებს?

— ენერგია აქ გამოულეველია, — მიუგო კამარელმა, — ლურჯი კოლოფი ხომ ატომის უსაზომო ენერგიის შეკუმშული რეზერვუარია, ულევი და საწყაო-მიუდგომელი. მაგრამ სითბოსა და ელექტრონს ხომალდი ღებულობს მზის სხივებისაგან განსაკუთრებული მოწყობილობის მეოხებით. აქ ხომ მზე განუწყვეტლივ ანათებს, ვინაიდან აქ „ღამე" არ არის და არც ღრუბელი ეფარება მას.

— მაშ არც ისე ცუდათ ყოფილა ჩვენი საქმე, — წამოიძახა მაკდონალდმა, — მე თან მომაქვს ყოველ შემთხვევისათვის, ელექტრონის სამზარეულო, თუ აქ სადმე შტეპსელს იპოვით, — და კაბინს ირგვლივ თვალი მოავლო, — აგერ, მაგიდასთან, [illegible] ერთად.

მაკდონალდი ისევ თავის ჩემოდანს მიუბრუნდა, ამოალაგა ელექტრონის სამზარეულო, ტაფა, საყავე, კონსერვები და სხ. სანოვაგე და დიდი სიფრთხილით, რომ ჩემოდნიდან ხიძგის ან შებერვისაგან ჰაერში არ აფრენილიყო ყველაფერი, [illegible] მაგიდაზე და შეუდგა საუზმის მზადებას, თუმცა სულ ერთი იყო მაგიდაზე „დაეწყობინა" საუზმეები თუ ჰაერზე, მაინც ფსიქოლოგიურად უფრო ჩვეულებრივი და ბუნებრივი იყო მაგიდასთან მუშაობა.

— ასეთი საბიუმე [illegible] წამოწყებული, რომ მოგეწონებათ, — ამბობდა დიდი [illegible] და მზარეულის როლით გატაცებული [illegible] იყო.

[illegible] კარაქი [illegible]. „[illegible]" ზედ სუკის ნაჭერი დადო, მაგრამ [illegible] კარაქის [illegible] სუკი [illegible] აიგდო.

[illegible] მაგიდაზე ამოთავსებული [illegible] მოთავსებას, გამოცდილი [illegible], დაიჭირა. [illegible] მოათავსა და ზედ თეფშში დააჭირა.

— თეფშში თითი დააჭირეთ, — ურჩია კამარელმა, — და იქამდე ხორცი არ შეიწვას ხელი არ შეუშვათ.

მაკდონალდმა თეფშს თითი დააჭირა, მაგრამ მაშინვე იატაკს მოშორდა და გაშლილი თითები ჰაერში გაიშხლართა.

კამარელმა ხელი სტაცა უბედურ მზარეულს, ძირს დასწია, იგლო ჩემოდანს ღვედი და მარჯვენა ფეხით მაგიდის ფეხზე მიაკრა.

— გიმადლოთ ღმერთმა! — წამოიძახა მაკდონალდმა და უფრო იმედიანად და თავისუფლად შეუდგა თავის ახალი მოვალეობის შესრულებას.

დიდის წვალებით, მაგრამ როგორც იყო სუკი შეიწვა და მგზავრები შეექცნენ უცნაურ საუზმეს.

დინგეიმ ცხვირსახოცით მაგიდის მეორე ფეხზე მიიმაგრა თავისი [illegible] და ამგვარად მოიპოვა წონასწორობა. კამარელი და ბრიანი კი, [illegible] მიხატული მოკიდულივით, [illegible] იყვნენ გაწოლილნი და ისე მიირთმევდნენ სუკის ნაჭერს.

მაკდონალდი ახლა ყავის სამზადისს შეუდგა. დინგეიმ თავის კაბინეტიდან წყლით სავსე გრაფინი გამოიტანა და ბუშტი დიდი წვალებით ჩასვეს საყავეში, მაგრამ აქაც ჩვენს მზარეულს მარცხი შეემთხვა: საყავის ირგვლივ მოედო წყლის თხელი შრე, ნაპირებიდან გადმოვიდა და მაგიდაზე გაიშალა.

— საყავის კიდეებს [illegible] წაუსვით და წყალი არ გადმოვა, — ურჩია კამარელმა.

— გადმოვიდა და ეს არის, კი [illegible] დარჩა შიგ, — ბუზღუნებდა მაკდონალდი.

წყალი ბრიანმა, კაბინეტიდან მოიტანა, საყავის გაქონილმა ნაპირებმა წყლის ბუშტი შიგ დააკავა და ცხელი ყავის დალევის იმედი ისევ გაცოცხლდა.

მაგრამ გავიდა საკმაოდ დიდი დრო და საყავე დუღილს არ აპირებდა, არც თუ დუღილს, წყლის ოდნავ გათბობასაც ვერ [illegible] გაოცებული მზარეული და ისევ აბუზღუნდა.

— ღუმელი ცხელია, საყავის ფსკერიც გავარვარებულა, და წყალი რატომ არ დუღდება?

— იდუღებს, მაგრამ დიდი ხანი დასჭირდება, — სთქვა კამარელმა.

— რატომ-და? ხვალამდე ხომ ვერ დაველოდებით?

— შესაძლოა ხვალაც არ იდუღოს, — თუმცა არ ვიცი, რას ნიშნავს „ხვალ" აქ სადაც არც დღეა და არც ღამე.

— მაინც რა მოუვიდა წყალს, რომ სითბოს არ იკარებს?

— სიმძიმე დაკარგა.

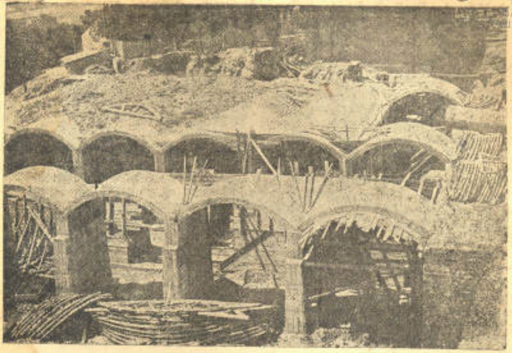

ნატახტარის წყალის მილის გაყვანა გრძელდება ტფილისში. დღე და ღამის წყალის მარაგის ხარეგულიაციო აუზი შენდება ლენრაიონში, აუზი დაიტევს ნახევარ მილიონ ვედრა წყალს.

— სიმძიმე რა შუაშია?—ჩაერია დინგ-ვეი.

— მოიგონეთ,—სთქვა კამაროვმა,—როგორ დუღდება წყალი ჩვეულებრივ პირობებში: გახურებულ ფსკერიდან ცხელი წყალი ზევით იწევს, როგორც უფრო მსუბუქი, მის ადგილს ცივი წყალი იჭერს, ვიდრე გათბებოდეს, რომ შემდეგ ისევ მაღლა ავარდეს. ამგვარად თბილი და ცივი წყალი ერთიმეორეს ცვლის, ჩქარა ცხელდება და იწყებს დუღილს. აქ კი ცხელი წყალი ფსკერზე რჩება და ზედა ცივი ნაწილი შეიძლება გათბეს მხოლოდ სითბოგამტარობის მეოხებით. სითბოგამტარობა კი წყალს ძალიან მცირე აქვს. ჩვენ პირობებშიაც ქვაბს, რომ ცეცხლი ზევიდან ხურეზე დაუნთო, ასევე გვიან ადუღდება წყალი.

— ჰაერიც ცუდი გამტარია სითბოსი. როგორღა თბება კაბინი?—შენიშნა მაკდონალდმა.

— დააკვირდით ამ კედელს,—მიუგო კამაროვმა და ზევიდან გადმოხედა ფანჯრიან კედელს—მაგრამ ჯერ მეგაკითხებით: რითია გაკეთებული, თქვენი აზრით, კაბინის კედელი?

— ხავერდით, ან მის მაგვარი ქსოვილით,—უპასუხა ბრაიანმა.

— მეც ასე მეგონა პირველად, მაგრამ აბა შეახეთ ხელი.—ეს მომწვანო ხავერდი ჩვენთვის უცნობი ლითონია, რომელიც ელექტრონის სითბოს ატარებს. მაგრამ თბილი ჰაერი კედლებს არ მოშორდებოდა, და კაბინი ცივდება არ გათბებოდა, ფანჯრის მხარეზე განსაკუთრებული აპარატი, რომ არ იყოს მოწყობილი კედელზე. ხომ ხედავთ მთელი კედლის გასწვრივ კარნიზივით გაყოლებულ სრიალს. მისი ტრიალი იწვევს ჰაერის შეუმჩნეველად მოძრაობას და თბილი ჰაერი განუწყვეტლივ სცილდება კედლებს და ათბობს მთელ კაბინს.

მგზავრებმა მხოლოდ ახლა შენიშნეს ყველაფერი ის, რაზედაც კამაროვი მოუთხრობდა. სრიალის ზემოთ კუთხეში ორი რაღაც პატარა მანქანა მოძრაობდა კიდევ.

— ეს რაღა მანქანებია?—იკითხა დინგვეიმ.

— მარცხნივ რომ არის—მეაბადით ჰავე ზიდავს ჰაერს, მარჯვნივ—ჰაერს სწმენდს, ნახშირმჟავას ასრუტავს.

მაკდონალდმა ყავა რომ ველარ აადუღა, თავი დაანება საყვავეს.

— ღვინო მაინც დავლიოთ,—სთქვა მან და „ბორდოს" წაავლო ხელი.

მუნდშტუკით რიგ-რიგობით „მოსწოვეს" ღვინო და „წამოწვენ" დასასვენებლად.

— თქვენ დილის ჩემი სტუმრები ხართ,—მიმართა მაკდონალდმა კაბინში მყოფთ,—რადგანაც ჩემს ოთახში ისვენებთ. მოგეხსენებათ ვიხედი, რომ უკეთ ვერ მოგისვენებთ ... ეს თუ არა, ფეხზე ლვედი შეიხსნა და ... რში გაიშოტა. დინგვეიმ ცვეხი გაითავისუფლა და მაკდონალდს ქვემოთ თავადაც დაიკიდა.

კამაროვი და ბრაიანი ჰერითან ოდნავ ქანაობდნენ. ბრაიანს თითქოს ჩასძინებოდა, ხოლო ჩაფიქრებული კამაროვი ფანჯრიდან სივრცეს გასცქეროდა.

უცნაური „ცა მოსჩანდა. სამყაროს წყვდიად ღამეში მზე ანათებდა, მაგრამ მისი ცის სინათლე არ ფენებოდა. ახლად დაფერილივით მრქყვილებდნენ სხივგაუფენელი ვარსკვლავები, დედამიწა—კი მოწყვანავდა როგორც უზარმაზარი ფირფიტა თეთრად ასხივებული პოლუსით. მთვარე თეთრმეჭიანი ფანარივით წინ მოუძღოდა მას სამყაროს ბნელ ოდაბნოში. ოკეანეთა მუქ სივრცეზე ნათელ ლაქად ელავდა ხმელეთის ნაწილები. ძლივს ირჩეოდა ციმბირის თოვლიანი ველი და კავკასიონის თეთრი ქედი. კამაროვის ფიქრი თავს დასტრიალებდა, ამჟამად ცის მანათობელ სხეულად გადაქცეულ დედამიწას, კაცობრიობის ცისხლითა და ცრემლით, ნაღველითა და იმედით დატვირთულ ხომალდს....

მორგანის კერძო ბანკი

ჯონ გოლდხილდი

პირადად მკვლელთა რაზმმა, შემდგარმა ორმოცი კაცისაგან, წინასწარ დაათვალიერა შენობა. მათ შემდეგ გამოჩნდნენ მხლებლები: კომპანიონები და ადვოკატების გუნდი ლონდონში ამერიკის ყოფილ ელჩის ჯონ დევისის მეთაურობით, დაბოლოს „თვით" ჯონ პირპონტ მორგან უმცროსი, კერძო საბანკო ფირმის „მორგანი და კომპ." მეთაური. ასე მოხდა მორგანის პირველი გამოჩენა სენატის კომისიის წინაშე, რომელიც დანიშნული იყო კერძო ბანკების მოქმედებათა გამოსაკვლევად.

მორგანის იმპერია უზარმაზარია. არ არის მრეწველობის არც ერთი დარგი, რომელიც არ იმყოფება მორგანის კონტროლის ქვეშ. მორგანის ფირმის გამგეობის 20 წევრს ეკუთვნის 219 ხმა ხელმძღვანელ ბანკების (გარდა მორგანის ბანკისა) გამგეობებში, 215—დამზღვევ საზოგადოებებში, 425—საშენი და სამრეწველო წარმოებებში 423—სატრანსპორტო კომპანიებში, 318—საზოგადოებრივი სარგებლობის საწარმოებში (ტრამვაი, ტელეფონი და სხვ.) და 642 ხმა სხვა დანარჩენ საწარმოებში. „ლეიბორ რისერჩ ასსოშიეშენ"-ის ცნობებით, იმ საწარმოების კაპიტალი, რომლებიც მორგანის ბანკის კონტროლის ქვეშ იმყოფება და მასთან დაკავშირებული ბანკების და ტრესტების კაპიტალი უდრის 100 მილიარდ დოლარს, ე. ი. აღემატება შეერთებული შტატების ნაციონალური სიმდიდრის ერთ მესამედს. მორგანის ფირმა მჭიდროდ არის დაკავშირებული უდიდეს ტრესტებთან, რომლებიც ბრძოლას აწარმოებენ მსოფლიო ბატონობისათვის. ასე, მაგალითად, მორგანთან მჭიდროდ დაკავშირებული ფირმა „ჯენერალ ელექტრიკ" უშუალოდ არის დაკავშირებული ელექტრო-ტრესტთან „ჯენერალ ელექტრიკ ოფ კანადა", რომელიც კონტროლს უწევს „ინტერნეიშენელ ჯენერალ ელექტრიკ"-ს. მეორეს მხრივ, „ჯენერალ ელექტრიკ"-ის მიერ მოწყობილი „ელექტრიკ ბონდ ენდ შეარ", თავისი დამხმარე საწარმოს „ამერიკენ ენდ ფორინ პაუერ"-ის საშუალებით კონტროლს უწევს ოცი ქვეყნის ელექტრო-სამრეწველო საწარმოებს.

საერთაშორისო სატელეგრაფო და სატელეფონო კომპანია, დაკავშირებული მორგანის ფირმასთან, კონტროლს უწევს საწარმოებს, რომლებიც ამზადებენ კაბელებს, ტელეგრაფ-ტელეფონისა და ელექტრო-მოწყობილობას ოცი ქვეყანაში. მექსიკის ნავთი, ბოლივიის კალა, ჩილის გვარჯილა (გუგენჰეიმის საშუალებით), პერუსა და ჩილის სპილენძი—ყველაფერი ეს მორგანის ფირმის ხელშია პირდაპირ თუ არაპირდაპირ. და, დაბოლოს, საერთაშორისო ფულის ბაზარი, რომელზედაც ლონდონის სიტიმ ადგილი დაუთმო ნიუ-იორკის უოლსტრიტს, სადაც სახლში № 23 იმყოფება ბანკირთა მეფის ჯ. პ. მორგანის „საიმედო რეზიდენცია".

მთელი იმ დროის განმავლობაში ვიდრე ქვეყნდებოდა სია იმ პირთა, რომლებიც ფულს იღებენ მორგანისაგან—მორგანი ხის ცილით კვდებოდა.

მორგანის ფირმის ისტორია—ეს არის ფინანსური კაპიტალის განვითარების მონოპოლიების ზრდის ისტორია, ეს არის ამერიკის იმპერიალიზმის მატიანე. მორგანის ფირმის წარმატების საიდუმლოება სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ის ყოველთვის „ფეხდაფეხ მიჰყვებოდა საუკუნეს".

უკვე ახლანდელი მორგანის ბაბუა იყო დიდი ბანკირი, დაკავშირებული უმთავრესად ლონდონის ფულის ბაზართან. ჯუნიუს მორგანი გამოდიოდა ჩრდილოეთისა და სამხრეთის შორის დაწყებული სამოქალაქო ომის დროს. მაგრამ მორგანის ფირმის ძლევამოსილების საძირკველი ჩაუყარა ახლანდელი მორგანის მამამ—ჯ. პ. მორგან უფროსმა ანუ, როგორც მას უწოდებდნენ „მორგან ბრწყინვალემ", თავდაპირველად არც ისე გამოჩენილი ბანკირი, რომელიც გამოდიოდა აქციების და ობლიგაციების რეალიზაციით ევროპაში, უმთავრესად ლონდონში, იგი მაკლერიდან გადაიქცა რკინისგზის მაგნატად და ფოლადის მეფედ. 1900 წ. მის ხელში იყო რკინიგზები 30,717 კილომეტრის სიგრძით.

კონტროლის თარეშმა რკინისგზებზე და მისწრაფებამ მათი კონცენტრაციისაკენ თავის ხელში, მორგანი მიიყვანა შეტაკებამდე მაშინდელ პრეზიდენტ ტეოდორ რუზველტთან, თუმცა თეთრ სახლთან შეტაკებიდან მორგანი გამარჯვებული გამოვიდა, მაგრამ მაინც იძულებული გახდა მანევრი გაეკეთებინა, მაგრამ სრულ რეჟიმში მორგანმა მაღ-

წია მხოლოდ 1907 წელს, როცა ბანკის იფეთქა კრიზისმა. მთავრობამ მუხლმოდრეკით სთხოვა მორგანს ეკისრა ბრძოლა პანიკასთან და გაკოტრებათა ტალღასთან.

თუ როგორ „შველოდა" მორგანი ბანკებსა და ტრესტებს, ჩანს შემდეგი ფაქტებიდან. მორგანმა მოახდინა უდიდესი ფულადი სახსრების მობილიზაცია, მთავრობამ მის ბანკებში პროცენტების დაურიცხავად შეიტანა 42 მილიონი დოლარი... დახმარებას იღებდნენ... მორგანის ფირმასთან დაკავშირებული საწარმოები. უფრო წვრილი ტრესტები და კომპანიები დახმარებას არ იღებდნენ. როცა მსხვილი საკრედიტო საზოგადოების „ამერიკენ ტრესტ კომპანი"-ს დირექტორი მივიდა მორგანთან დახმარებისათვის, მორგანმა უპასუხა: ამგვარი საზოგადოებები ბევრია, ისინი უნდა მოისპონ".

საერთოდ ტეოდორ რუზველტის „ბრძოლას" მორგანთან რამდენიმედ უცნაური ხასიათი ჰქონდა. გაცილებით უფრო რეალური იყო მათი თანამშრომლობა ამერიკის იმპერიალიზმის მიზნების განხორციელებაში.

პანამაში ამერიკის გავლენის განმტკიცების შემდეგ რუზველტმა მორგანი დანიშნა პანამის რესპუბლიკის ფინანსიურ მრჩეველად. 10 მილიონი დოლარიდან, რომელიც შეერთ. შტატებმა ასესხა პანამას, მორგანმა უკანასკნელს მისცა მხოლოდ 4 მილიონი დოლარი, 6 მილიონი კი თავისთავს დაიტოვა, ვითომცა უძრავ ქონებაში დაბანდების საბაბით. როცა ამერიკის იმპერიალიზმი გაეშურა შორეულ აღმოსავლეთში, ჩინეთში, მორგანის ფირმამ ხელში ჩაიგდო კონტროლი ამერიკა-ჩინეთის საექსპლოატაციო კომპანიაზე.

შეუძლებელია მორგანის ფირმის ყველა „საგმირო საქმეების" ჩამოთვლა. მაგრამ ზემოთმოყვანილნიც ამტკიცებენ, თუ როგორ სწორად ემსახურებოდა მორგანის ფირმა ამერიკის იმპერიალიზმის განმტკიცებას. ბუნებრივია, რომ უდიდესი აყვავება და ძლიერება მორგანის ფირმას მოუტანა 1914—18 წ. წ. ომმა. მორგანებს ყოველთვის უყვარდათ ომი, მართალია, თავისებური სიყვარულით. უკვე ახლანდელი მორგანის ბაბუა „პატრიოტს" ისქელებდა ჯიბეს ჩრდილოეთისა და სამხრეთის ომზე. „მრწყინვალების" გზაზე დამდგარი მამა ახლანდელი მორგანისა, ფინანსებს აწვდიდა ინგლისის ომს ბურებთან და ზედიზედ გაასაღა ინგლისის სესხები 15, 28, 100 და 80 მილიონი დოლარის რაოდენობით.

მაგრამ მსოფლიო ომის დროს ახლანდელმა „ჯეიპიმ"—ჯ. პ. მორგანმა ბაბუასაც აჯობა და მამასაც. 1915 წ. მორგანის ფირმა მოახდინა ანტანტის 500 მილ. დოლარიან სესხის რეალიზაცია. მთელ ამ ფულით მორგანის საწარმოებში შეძენილ იქრმა მოახდინა ანტანტის 500 მილ. დოროგორი იყო ბრუნვა და მოგება, ჩანს თუნდაც იქიდან, რომ მორგანის კონტროლის ქვეშ მყოფმა ფოლადის ტრესტმა 1916 წ. 272 მილიონი დოლარი მოიგო.

როგორ ახორციელებს მორგანის ფირმა თავის ბატონობას?

ამ საქმეს რამდენიმედ ნათელს ფენს გამოძიება. მორგანის სამსახურში იმყოფებნენ ყველა მაღალი მოხელეები, განურჩევლად პარტიულობისა. მათ შორის არის ჯონ რესკობიც, დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე, და რესპუბლიკანელი ყოფ. ვიცე-პრეზიდენტი დაუესი, ყოფილი პრეზიდენტი, ჩუმი და წყნარი კულიჯიც, ჰუვერის „ახლო მეგობარი".

მორგანის ფირმა ყოველთვის სახელგანთქმული იყო იმით, რომ მისი კომბინაციები საიდუმლოებით იყო მოცული. როგორც ჩანს, საიდუმლოების და დუმილის დაცვას ჩოულობდნენ ამჟამადაც. მაგრამ ჯ. პ. მორგანმა არ გაამართლა მოლოდინი, მან ღიმილით უამბო კომისიას, თუ როგორ ვაჭრობდა იგი არა მარტო აქციებით, არამედ ადამიანთა სინდისითაც. არაფერ სამარცხვინოს ამაში ის არ ხედავს. ერთ რა-

ისინი იღებენ ფულს მორგანისაგან. მარცხნიდან მარჯვ. 1. საჰაერო ფლოტის უფროსი მფრინავი ლინდბერგი, 2. რუზველტის ემისარი ევროპაში—ნორმან დევისი, 3. დაუესის გეგმის ავტორი ჩარლზ დაუესი ბანკის „ჩეიზ ნეიშენ"-ის დირექტორი მიტჩელი.

მეზე არაფერს ამბობს ის მხოლოდ—მოგთაპარაკს გაურბის ძლიერ.

სენატორი გლასი, უკმაყოფილო გამოძიებით და ფინანსიური ოლიგარქიის საშინაო ამბების გამომჟღავნებით, მთელს დაკითხვას „ცირკის წარმოდგენას" უწოდებს. მაგრამ მაინც მორგანის დაკითხვა საგულისხმო მოვლენაა. იგი წარმოადგენს არა მარტო მშრომელთა, არამედ აგრეთვე კრიზისით წელგატეხილ, ფინანსიური მაგნატების მიერ გაძარცულ წვრილბურჟუაზიული მასების უკმაყოფილების ანარეკლს.

გამოძიების მიერ გამომჟღავნებულმა ფაქტებმა უნდა შექმნას შთაბეჭდილება, თითქო მთავრობა ებრძვის ფინანსიურ მაგნატებს. ახლანდელი „იერიში" მორგანის წინააღმდეგ წააგავს ძველ „ბრძოლას" განსვენებულ ტეოდორ რუზველტსა და მორგან ბრწყინვალეს შორის. მანაც გაიარა უამრავი დაკითხვები და გამოძიება პირველი რუზველტის დროს.

ბანკირის დაკითხვა

პეკორას (გამომძიებელი) პირველ კითხვებზე მორგანი უპასუხებს, რომ ის არის კერძო ბანკირი და მონაწილე ფირმისა ჯ. პ. მორგანი და კომპ. ნიუ-იორკში და დრექსელისა და კომპ. ფირმის ფილადელფიაში, რომლებიც შეადგენენ ერთ ფირმას და აგრეთვე უცხოეთის ორი ფირმისა — „მორგანი, გრენფელი და კომპ" ლონდონში (გრენფელი არის ინგლისის ბანკის ერთ-ერთი დირექტორი) და „მორგანი და კომპ." პარიზში. ფირმა ჯონ პ. მორგანი და კომპ. არსებობს 1894 წლიდან.

დაკითხვის წინ მორგანმა გამოსთქვა თავისი შეხედულებები კერძო საბანკო ფირმების როლსა და მნიშვნელობაზე. თავის განცხადებაში ის სხვათაშორის ამბობს:

„კერძო საბანკო ფირმა არ არის ვალდებული დაემორჩილოს მთავრობის განსაკუთრებულ ვალდებულებებს, ის სარგებლობს მოქმედების რამდენიმედ მეტი თავისუფლებით, კერძო ბანკირი მისდევს პროფესიას, რომელიც საშუალო საუკუნეებიდან არსებობს. „ჩვენ ვღებულობთ ანაბარებს მეურვეებისაგან,—სთქვა მან,—ზოგ გამოშვებით ვასაღებთ ბაზარზე ფასიან ქაღალდებს. ვყიდულობთ და ვყიდით ვალიუტას. ვიღებთ დავალებებს ოპერაციებისათვის საფონდო ბირჟაზე. ერთი სიტყვით ვასრულებთ ყველაფერს, რასაც აკეთებენ ჩვეულებრივი ბანკები".

პეკორა.—რამდენი პირისაგან შესდგება ამჟამად ფირმა ჯ. პ. მორგანი და კომპ.?

მორგანი.—ამ კითხვაზე ძნელია პასუხის მოცემა. მგონი ოცისაგან. თქვენ გაქვთ სია. მგონი ოცისაგან.

პეკორა.—არსებობს თუ არა ფირმის წერილობითი ხელშეკრულება? და განსაზღვრულია, თუ არა მასში თითეული მონაწილის უფლებები და ინტერესები?

გამომძიებელი პეკორა მოწიწებით ართმევს ხელს დასაკითხავად გამოწვეულ მორგანს.

მორგანი.—დიაღ, არსებობს.

პეკორა.—ხომ არ გაქვთ თან ამ ხელშეკრულების ასლი, მისტერ მორგან?

მორგანი.—არა.

— ხომ არაფერი საწინააღმდეგო გაქვთ იმის, რომ წარუდგინო კომისიას ფირმის

ესენიც იღებენ ფულს მორგანისაგან. მარცხ. მარჯვ. 1. დემოკრატ. პარტიის ლიდერი-რესკობი, 2. ამერიკის არმიის სარდალი მსოფლიო ომის დროს, გენერალი პერშინგი, 3. შეერთ. შტატების გამოჩენილი ფინანს. ექსპერტი—ოუენ იუნგი, 4. ფინანსთა მინისტრი ვუდინი.

ხელშეკრულება?—ეკითხება სენატორი რეინოლდსი.

— მე ვამჯობინებდი არ წარმოვიდგინო იგი,—უპასუხებს მორგანი.

— თქვენი ფირმის მონაწილეები კრებებს და თათბირებს განსაზღვრულ დროში მართავენ?

— ყოველდღიურად, გარდა შაბათისა.

— სწარმოებს, თუ არა ამ სხდომების რაიმე ოქმები.

— არა.

პეკორა.—ეს ყოველთვის ასე იყო?

მორგანი.—ყოველთვის.

პეკორა.—მანამდე სწარმოებდა რაიმე ოქმები?

მორგანი.—მანამდე ჩვენ არ ვაწყობდით თათბირები.

პეკორა.—თანამდებობანი ჯ. პ. მორგანის და კომ. ფირმაში განაწილებულია?

მორგანი.—ოფიციალურად—არა.

პეკორა.—არაოფიციალურად?

მორგანი.— არაოფიციალურადაც არა. როცა რაიმე საკითხი წამოიჭრება, მის გადაჭრას კისრულობს ჩვენგან ის, ვინც ამაში კომპეტენტურია.

პეკორა.—მაშ რა საკითხებს სწყვეტენ ცალკე მონაწილენი ამ არაოფიციალური შეთანხმების საფუძველზე?

მორგანი.—მათი წამოჭრის მიხედვით.

პეკორა.—მაგალითად, თქვენ,—რა საკითხები გეკისრებათ?

მორგანი.—უფრო ხშირად [illegible], მე თითქმის ჩამოვშორდი საქმეებს.

პეკორა.—ახლევთ თუ არა დავალებებს პირადათ თქვენ?

მორგანი.—არა, მათ აძლევს ფირმა. ყველაფერი, რასაც ჩვენ ვაკეთებთ, კეთდება ფირმის სახელით. წინათ მე ძლიერ აქტიურად ვმუშაობდი, ახლა კი, მოვხუცდი, მე ჰყავს ძლიერ კარგი და ძლიერ სასარგებლო კომპანიონები და ისინი აკეთებენ თითქმის ყველა საქმეებს.

სენატორი ბარკლი—განა თქვე თვლით მისტერ მორგან, იმდენად მოხუცდით, რომ გადადგეთ?

მორგანი.—თითქმის.

110 მილიონი ანაბეჭდი ფურცელი წელიწადში

დაიწყო „წიგნის სასახლის" მშენებლობა

სახელმწიფო გამომცემლობის მუშაობა თანდათან ვითარდება და რთულდება. ამ მუშაობის მოცულობა იმდენად გაიზარდა პირველი ხუთწლედის მანძილზე, რომ მეორე ხუთწლედის დამდეგს საჭირო შეიქნა აღძრულიყო საკითხი პოლიგრაფიული ბაზის ძირითადი რეკონსტრუქციის შესახებ. 1937 წლისთვის სახელგამის პროდუქცია სახელწოდებათა მხრივ გაიზრდება 5.800-მდე, ნაცვლად 1932 წლის 1000-სა, ხოლო ტირაჟი, მიმდინარე წლის 6.560.000 ნაცვლად, მიაღწევს 53.451.000 ცალს. მუშაობის ზრდის ამ ტემპებს, რა თქმა უნდა, ვერ უძლებს არსებული პოლიგრაფიული ბაზა, და ამის გარდა სათანადოთ გაზრდილი სარედაქციო და საწარმოო ოპერაციებიც მოითხოვენ შესაფერ სადგომსა და მოწყობილობას.

სახელგამმა უკვე მიიღო საჭირო ზომები ამ მიზნის განსახორციელებლად. ვერის ხიდთან მდებარე მიწის ნაკვეთზე, რომელიც ერთის მხრით ეკვრის მდინარე მტკვარს, ხოლო მეორე მხრით—ერისთავის ქუჩას, დაიწყო საქართველოს სახელგამის „წიგნის სასახლის" მშენებლობა.

„წიგნის სასახლის" მოცულობა პროექტით ნავარაუდევია 74000 კ. მ-მ., შენობის ღირებულება დაახლოებით 3 მილიონი მანეთი (მოწყობილობის გამოკლებით); პოლიგრაფ-მოწყობილობა—2 ნახევ. მილ. მანეთი.

„წიგნის სასახლე" ერთ-ერთი უდიდესი სახლთაგანი იქნება ტფილისში. შენობის კორპუსს, ხიდის მხრივ მიეცემა მხატვრულ-არქიტექტურული გაფორმება. მტკვრის პირას განზრახულია გაკეთდეს ფართო სანაპირო ქუჩა, საიდანაც იქნება „სასახლის" შენობის საკლუბო-საზოგადოებრივი ნაწილი დასავლის მხარეს ექნება 7 სართული ინდუსტრიალური სტილისა.

„წიგნის სასახლეში" მოთავსებული იქნება სარედაქციო და სამმართველოს აპარატი, პოლიგრაფიული საწარმოები—სტამბები, ცინკოგრაფია, მაშველი სახელოსნოები, საწყობები, ექსპედიცია, ბიბკოლექტორი, პერიოდსექტორი და სხვ.

სტამბების საწარმოო სიმძლავრე განზრახულია წლიურად 110 მილიონ ამონაბეჭდით.

ამავე სასახლეში მოთავსდება მუშა-მოსამსახურეებისათვის სასადილო, რომელიც დღიურად გასცემს 1500 სადილს, მოეწყობა კინო და დარბაზები: კრებებისათვის—500 კაცის ტევადობით, საკლუბო-საწრეო მუშაობისათვის, ბიბლიოთეკა-სამკითხველოსათვის, ფიზკულტურისა და საბავშო კერისათვის და სხვ. მოეწყობა აგრეთვე ამბულატორია მუშა-მოსამსახურეთა და მათი ოჯახისათვის.

ერთი სიტყვით უნდა აშენდეს ყოველმხრივ შემკული და მოწყობილი უზარმაზარი სასახლე, რომელიც ყოველგვარ მომსახურებას გაუწევს უაღრესად გაზრდილ სახელმწიფო გამომცემლობის მუშაობას.

ვინც დაახლოვებულია დღევანდელ სახელგამის მუშაობას, მისთვის ცხადია, რა დიდი გასაქანია ამ მუშაობისათვის მოსალოდნელი ამ სასახლის აშენებით. მწერლების, პედაგოგებისა და ლიტთანამშრომლებისათვის ამჟამად არ არის სამუშაო კაბინეტები, რაც მეტად ხელს უშლის მათი მუშაობის მოწესრიგებას. მომავალ სასახლეში მათთვის მოეწყობა საგანგებო კაბინეტები.

„წიგნის სასახლის" აშენების მოთავსება ნავარაუდევია 1935 წლისთვის.

თუ შენობისა და პოლიგრაფბაზის მხრივ მეტად ჩამორჩენილ პირობებში, მიუხედავად უამრავი დაბრკოლებისა, სახელგამის პროდუქცია ასე გაიზარდა „წიგნის სასახლის" აშენების შემდეგ სახელმწიფო გამომცემლობა მიიღებს თავის განვითარებისათვის მძლავრ პოლიგრაფიულ და საწარმოო ბაზას.

სოციალისტური ქალაქი მთებში

იზრდება მიქოიან—შახარი—ყარაჩაის (ჩრ. დილ. კავკასია) პოლიტიკური და ეკონომიური ცენტრი. 1926 წ. ქალაქში ითვლებოდა 66,000 მცხოვრები, 1932 წ. 99,000 ამჟამად ამ ქალაქში, მთებში, სადაც წინათ არ იყო არც ერთი წერა-კითხვის მცოდნე გახსნილია შვიდწლედი, პედაგოგიური ტექნიკუმი, მუშფაკი, კინო, თეატრი ფოსტა რადიო-სადგური და სხვ.
სურათზე—ქალაქ მიქოიან—შახარის პანორამა.

ყარა-ყუმელები ტფილისში შემოვიდნენ

ნარკვევი: **პოლიო აბრამია**

1.

„ჩვენ ვხდებით ლითონის ქვეყნად, ავტომობილიზაციის ქვეყნად, ტრაქტორიზაციის ქვეყნად და როდესაც საბჭოთა კავშირს შევსვამთ ავტომობილზე, ხოლო გლეხს ტრაქტორზე,—დე, მაშინ სცადონ და დაგვეწიონ პატივცემული კაპიტალისტები რომელნიც თავს მოჰქვეთ თავიანთი „ცივილიზაციით". ჩვენ კიდევ ვნახავთ, თუ რომელი ქვეყანა შეიძლება მივიჩნიოთ ჩამორჩენილად და რომელი მოწინავედ" (სტალინი)

საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატმა ხორცი შეასხა ბელადის ამ სიტყვებს.

დღეს საბჭოთა კავშირი მთელ რიგ თავისი ინდუსტრიულ ქალაქებით, გიგანტური ელსადგურებით და კოლმეურნეობებით ტექნიკურად დაწინაურებულ ქვეყნების მოწინავე რიგში დგას.

საბჭოთა კავშირი მიღწევლობის როგორც სხვა დარგებში, ისე საავტომობილო მრეწ-

გადარბენის კომანდორი ამხ. მირეცკი

ველობის დარგშიაც ხდება დამოუკიდებელი.

საბჭოთა კავშირი უკვე გაბედულად ჯდება ავტომობილზე, გლეხმა კავსა და გუთანს თავი მიანება და ტრაქტორს აგუგუნებს მინდვრებზე.

პირველი ხუთწლედის ბრწყინვალე გამარჯვებებით დამთავრების შედეგად ჩვენ მივიღეთ: ამხ. სტალინის სახელობის მოსკოვის საავტომობილო ქარხანა, ამხ. მოლოტოვის სახელობის საავტომობილო ქარხანა და იაროსლავის მძიმე მანქანათმშენებლობის ქარხანა.

ეს გიგანტები, ეს სიამაყენი საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასისა—ჩვენი ეპოქის ეს უკვდავი ძეგლები თავიანთი კონვეიერებიდან დღეში ასეულ მანქანებს უშვებენ.

ამ მანქანებით დღეს მოფენილია საბჭოთა კავშირის უდიდესი ტერიტორია, და თუ მსოფლიოს ხუთი კონტინენტის ყველა გზები დაიპყრეს ფორდის მანქანებმა, ჩქარა შორეულ აღმოსავლეთიდან დუნაის ნაპირებამდე, ჩრდილოეთის ყინულოვანი ოკეანიდან კავკასიონის საუკუნოებით დათოვლილ მწვერვალების გადალახვით—შავ ზღვამდე, ყველა გზებს დაიპყრობენ საბჭოთა მანქანები. ალბად ჩქარა, ჩვენი ქვეყნის ყველა სახელმწიფო მნიშვნელობის, საქალაქთაშორისო, ყამირგზებსა და სასოფლო შარაგზებზე გადაიქროლებენ ჩვენი მიწის წიაღიდან ამოღებული ნედლეულით ჩვენს საკუთარ საავტომობილო ქარხნებში დამზადებული საბჭოთა მანქანები.

რა ცვლილებაა!

ორთავიანი არწივის ფრთებ ქვეშ გაშლილ იმპერიაში ტირანებიდან დაწყებული უბრალო მოხელემდე საუკუნეთა განმავლობაში თაობები მოდიოდენ „ხოდოკებით" და „კაშოვკებით", „იამშჩიკები" საუკუნეთა განმავლობაში მოაბრიალებდნენ ამ პრიმიტიულ რუსულ „ტროიკებს" დაღლილ ცხენებით. ნელი ტაატით მიიწევდენ ისინი თოვლში, ნისლში, ტალახში, ჭაობებში და, გრიგალით ლეწავს აცლიდენ ქვეყანას. მოღლილი მგზავრები სთვლემდენ ამ „ტროიკებში" და მელოდიურ ზანზალს ღიღინებდენ გზადაგზა.

არ ეჩქარებოდა ძველ რუსეთს. მიდიოდა ის ნელი ტაატით ნისლში, თოვლში, ტალახსა და სიბნელეში.

2

„მოიხსნა" იმპერია. მასთან ერთად მოიხსნა ყველაფერი ის, რაც ამშვენებდა ამ იმპერიას.

მის ტერიტორიაზე დამკვიდრებულმა საბჭოთა კავშირმა მოიტანა სხვა ტემპები, სხვა მიზნები, სხვა ამოცანები თავისი კულტურული და ეკონომიური აღორძინებისათვის. რესპუბლიკათა დიდი კავშირის, პროლეტარული ქვეყნის მმართველმა მუშათა კლასმა და მისმა ბელადმა ამხ. სტალინმა წამოაყენა ამოცანა:

— „დავეწიოთ და გავუსწროთ დაწინაურებულ ქვეყნებს".

პირველ ხუთწლედში ამ ამოცანის განხორციელებისათვის გმირული ბრძოლები ჩაატარა საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატმა. ამ ხნის განმავლობაში ბოლშევიკების მიერ აღებულ ციხე-სიმაგრეთა შორის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანია საბჭოთა კავშირში საკუთარი საავტომობილო მრეწველობის შექმნა.

ნაყოფი ამ ბრძოლის, მისი ბრწყინვალე შედეგი რეალური და ხელშესახებია

ავტომობილები, ტრაქტორები, კომბაინები, აი შედეგი უწყვეტელი ბრძოლის, გაუგონარი გამარჯვების.

ამ მიღწევებმა, ამ გამარჯვებებმა წამოაყენეს მეორე არანაკლებად მნიშვნელოვანი ამოცანა. საჭირო შეიქნა ტექნიკის ათვისება, საკუთარი ძალებით საკუთარ ქარხნებში დამზადებული ავტოების გამოცდა საკუთარ გზებზე.

ეს მეტად მძიმე ამოცანაა, ვინაიდან გზის საკითხი საბჭოთა კავშირის არც ერთ რესპუბლიკაში სათანადოდ არ არის გადაჭრილი, ამ მხრივ მაინცა და მაინც დიდი მიღწევები არა გვაქვს. ამჟამად გზათა კეთილმოწყობის საქმეში ჩვენ დაახლოვებით ისეთი პერიოდი გვაქვს, როგორიც ამ რამდენიმე ათეული წლების წინად ჰქონდა ამერიკას, როცა იქ ფორდისა და სხვა საავტომობილო ფირმებმა ბაზარზე გამოუშვეს აურებელი სამგზავრო და საბარგო ავტოები. ამ დროს ამერიკას არ გააჩნდა არც ერთი კილომეტრი კეთილმოწყობილი გზა. უგზოობაში ავტომობილების მასიურად მსვლელობამ წამოაყენა ამერიკაში გზათა მშენებლობის განვითარების საკითხი და სწრაფად გადაჭრა იგი.

დღეს, ამერიკა თავისი მანქანებით და კეთილმოწყობილი გზებით სამაგალითო ქვეყანაა. ამერიკაში გზები დაიგეს თვითონ მანქანებმა.

საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატი მანქანათმშენებლობასთან ერთად შეუდგა მეფის რუსეთისაგან მემკვიდრეობით მიღებულ ცუდი გზების შეკეთებასა და ახლების გაყვანას. დღეს ჩვენში მანქანა და გზა ორივე ჩქარი ტემპით კეთდება. ჯერ-ჯერობით მაინც დაძლეული არ არის უგზო-

გადარბენის ვიცე-კომანდორი ამხ. კატიუშკინი

ობა, ეს ისევ სახიფათოა ჩვენი მანქანებისათვის.

საბჭოთა კავშირის დედაქალაქის, მოსკოვის პროლეტარიატი არ შეუშინდა — ვრცელ ველებს, უდაბნოებს, კავკასიის მთებში გადაკარგულ პრიმიტიულ გზებს,

კალინინის დაღმართის დასასრულთან. ყოფ. მუხრანის ხიდზე (ტფილისი) ახლ. მოწყობილ თალის ქვეშ მწყობრად გადიან გადარ. მონაწილე მანქანები.

სადღაც ძველ დროში ათაკში ერთხელ თუ გაივლიდა რომელიმე მოხეტე „ქაშოვკით", „ხოდოკით", ან „ტარანტასით".

—:—

მოსკოვის პროლეტარიატმა მტკიცე გადაწყვეტილებამ მიიღო უგზო ქვეყანაში ცხრაათასი ხუთასი კილომეტრიანი მანძილის დასაპყრობად.

„ამ რიგად, 1933 წ. ივლისის 6, მოსკოვში, მაქსიმ გორკის სახელობის კულტურისა და დასვენების პარკში დადგა 19 ახალი, საბჭოთა მანქანა, ერთი ძველისძველი, მაგრამ ხელახლად შეკეთებული ავტო და სამი უცხოეთის ფირმის ახალი მანქანა. ამით დასრულდა საბჭოთა კავშირში უდიდესი ავტო-გადარბენის,—მოსკოვ-ყარა-ყუმ-მოსკოვის სამზადისი.

ახლა შოფერები ისხდენ საჭესთან, ისინი ელოდებოდნენ განკარგულებას.

სრულ 4 საათზე გადარბენის კომიტეტის თავმჯდომარემ ამხ. კუიბიშევმა აწარმოა დროშა. მას მოჰყვა გადარბენის კომანდორის ამხ. მიროცკის ბრძანება და ავტოკოლონა დაიძრა... მოსკოვის პარტიულმა, პროფკავშირულმა, საბჭოთა და სხვა საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა მუსიკის გრიალში გააცილეს ისინი. მოსკოვის საავტომობილო ქარხნების მუშებმა შორეულ სტეპებსა, უდაბნოებსა და კავკასიის დათოვლილ მთებისაკენ გაისტუმრეს თავიანთი შრომა.

შორეულ გზაზე გამგზავრებულ მანქანებს თან მიჰქონდათ მოსკოვის პროლეტარიატის ნაკვეთი.

გადარბენის მიზანი იყო:

საბჭოთა მანქანების გამძლეობისა, ამტანობისა და უპირატესობათა გამორკვევა უცხოეთის ფირმების მანქანებთან შედარებით, გადარბენა მიზნად ისახავდა აგრეთვე გზადაგზა კოლ. და საბჭოთა მეურნეობებში პურის აღებისათვის ხელის შეწყობას, ამავე მეურნეობებში მასიურ-პოლიტიკური კამპანიების ჩატარებას.

ამ გეგმითა და თავიანთი მშენებელ ინჟინერ-კონსტრუქტორებით დატვირთული მანქანები მიარღვევდენ [illegible].

უკან დარჩა მოსკოვი, უკან დარჩა საავტომობილო ქარხნის პროლეტარიატი, თავისი მანქანების—ამ ფოლადის ცხენების მარულის ბრწყინვალე გამარჯვებაში მტკიცედ დარწმუნებული.

3.

უცხოეთში გადარბენებს მხოლოდ სასპორტო მნიშვნელობას აძლევენ. იქ ეს მხოლოდ გასართობი საშუალებაა, მოკლებულია ყოველგვარ მეცნიერულ დანიშნულებას.

მოსკოვ-ყარა-ყუმ-მოსკოვის საავტომობილო გადარბენამ მთელი რიგი წმინდა მეცნიერული ხასიათის გამოკვლევები ჩაატარა გზა-და-გზა.

ამ გადარბენაში მონაწილეობას ღებულობდენ ლენინის სახელობის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის სწავლულები ამ. მიროვსკი და გაული, რომლებმაც მთელი რიგი მეცნიერული ხასიათის დაკვირვებები ჩაატარეს ციმბირისა და ყარა-ყუმის უდაბნოებზე გაცლის დროს. მნიშვნელოვანი დაკვირვებები ჩაატარა აგრეთვე გადარბენის მონაწილემ მეტეოროლოგმა ქუკოვმა, რომლის დასკვნები აუცილებლად მნიშვნელოვანია და ის გამოყენებული იქნება მომავალში მაღალ ტემპერატურიანი რაიონებისათვის განზრახულ მანქანათა მშენებლობისთვის.

ყარა-ყუმის უდაბნოს დაპყრობამ ნათელჰყო, რომ სავსებით შესაძლებელია იქ გაცივილიზებულ იქნას მესაქონლეობა. დღემდე ეს მხოლოდ ზღაპარი იყო, არავის სჯეროდა, რომ იქ შესაძლებელი იყო კოლეჯის მოშენება, მაგრამ საბჭოთა მეცნიერება მოვიდა აქ თავისი ფეხით და სთქვა თავისი ავტორიტეტული სიტყვა. ლენინის სახელობის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის სწავლულების მიერ ამ უდაბნოში აღმოჩენილ ბალახს ალბად ჩქარა მოსძებს კოლექტიურის ბაზარი.

4.

ტფილისი ერთი კვირით ადრე ემზადებოდა ძვირფასი სტუმრების—ყარა-ყუმელების შესახვედრად.

საქზოგადოება, „სოიუზტრანს"-ი, საქართველოს ავტო გზის ცენტრალური საბჭო, ავტოგზის ტფილისისა და მისი რაიონების საბჭოები თავიანთი უამრავი წევრებითა და აქტივით ფეხზე იდგა.

წინა დღეებში ქალაქის ყველა მოედნებსა და მოედნებზე უკვე გამოფენილი იყო სათანადო პლაკატები გადარბენის სტიქიისა და მისი მარშრუტის აღნიშვნით.

დღეს, 7 სექტემბერია, დღის სრულ 4 საათზე ტფილისის კარებს მოადგება ავტოკოლონა. მთელს ქალაქში ავტოების უჩვეულო მოძრაობაა, ყველა ცდილობს დღეური საქმე დროით მოათავოს, რომ 3 საათისათვის დადგეს ავტოგზის ტფილისის საბჭოს მიერ დანიშნულ ადგილზე. ყველას ეჩქარება უდაბნოსა და 9 ათასხუთას კილომეტრიანი მანძილის შემაბრძოლები და გამარჯვებული მანქანების ნახვა.

—:—

3 საათია. პლეხანოვის პროსპექტი თავიდან ბოლომდე გაჭედილია მოტოციკლებითა და ავტოებით, ჯერა ვერ იტევს სამხიარულო ფორმირებულ ხალხს, ავტოები სავსეა წარმოება-დაწესებულებების მოწინავე სტუმრების შესახვედრად გამოყოფილ აქტივისტებით: ქალებით, კაცებით, ბავშვებით.

ტრიბუნებზე იოლუცენ რეპორტიორები, კორესპონდენტები, ფოტო-რეპორტიორები, სახკინმრეწვის ოპერატორები.

ყველას ეჩქარება, ყველას ეშურება.

და, მოდიან.

დროა გამგზავრებისა! კალინინის ქუჩის ნაწილში აპრიალდნენ მანქანები, გაისმის მუსიკა, გრიალი, კისკისი, მტვერში მანქანების და ტრამვაების გრიალში გაჩნდნენ ყარა-ყუმელებთან მისაგებებლად გამოსული ავტოები.

—:—

რამდენისამე წუთში ვაზიანის აეროპორტის წინ გაშლილ მინდორზე ვდგევართ ორ მწკრივად დარაზმული. გავცქეროდით გარეკახეთის გზას, საიდანაც უნდა გამოჩნდენ სანატრელი სტუმრები. ჰაერში დაფრინავენ აეროპლანები, პროპელერის ხმაური მოიქცს ყურთა სმენა.

უეცრად აეროპლანებმა წრე დაარტყეს, თითქოს ფრთა ფრთას შეაჯახესო, შეტრიალდენ ჰაერშივე, ძირს დაეშვნენ და თავზე გადაგვიქროლეს.

ეს იყო სტუმრების მოახლოების ნიშანი. შორს, დაბლობში გასწორებულ გზაზე გამოჩნდა ცისფერი ავტოების გრძელი ლენტი. ირგვლივ სიჩუმე ჩამოვარდა, სახკინმრეწვის კინო-ქრონიკის რეჟ. მიტროფანოვი, ოპერატორები ნაგორნი და მაგაიანი აპარატებს სინჯავენ, ემზადებიან ფირზე ასახონ მანქანების უჩვეულო შეხვედრა.

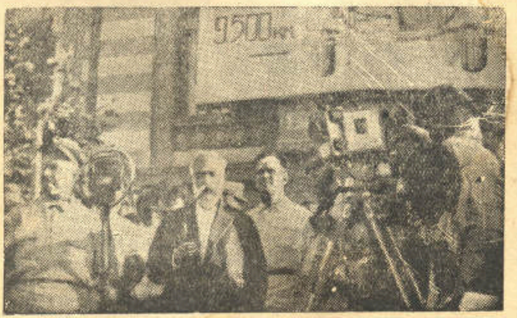

ტფილისის საბჭოს წინ—თავისუფლების მოედანზე აშართულ ტრიბუნიდან გადარ. მონაწილეებს ესალმება ამხ. ფ. მახარაძე.

მოახლოვდა პირველი მანქანა. ეს ავტოგზის ტფილისის საბჭოს მანქანაა. მასში სხედან სტუმრების მისაგებებლად წინა დღეებში საქართველოსა და აზერბეიჯანის საზღვარზე გამგზავრებული ამხანაგები. ისინი ნელა მოემართებიან, ისინი დინჯად მიუძღვებიან სტუმრებს ტფილისის კარი-ბჭეებისაკენ.

ავტოგზის მანქანას მოსდევს პირველი ცისფერი მანქანა—ეს არის გადარბენის კომანდორის ამხ. მირეცკის ავტო. რომლის დანახვაზე ირგვლივ გაისმა გამაყრუებელი ტაში, „ვაშა"-ს ძახილი, მუსიკის გრიალი. ჰაეროპლანები უფრო ძირს დაეშვნენ და გადმოყარეს ფერადი ფურცლები.

სტუმარი მანქანები ნება-ნება მისდევენ ერთიმეორეს, უკანასკნელმა მანქანამ გაიარა. უეცრად დაიძრნენ ეზოზე დამდგარი ტფილისის მანქანები და ერთიანი ზოლის კომპაქტური [illegible] დააყენეს დაღმართზე.

ნავთლუღიდან თავისუფლების მოედნამდე ქუჩა გაჭედილია ხალხით, ყველას აინტერესებს ნახოს ყარა-ყუმის დამპყრობი გმირები. ორ წყებად ჩამწკრივებულ ხალხში ნელა მისრიალებენ ავტოები, ყველგან ტაში, ყველგან „ვაშა"-ს ძახილი, მისალმებები, აღფრთოვანება.

—:—

თავისუფლების მოედანზე სტუმრებს ესალმებიან: ამხ. **ბ. მაჩაიძე, ფ. მახარაძე, ვოლინი, ჯალიაშვილი, დეკანოზიშვილი, და რუხაძე.**

უკანასკნელად გამოდის გადარბენის კომანდორი ამხ. **მირეცკი.**

ზღვა ხალხი ოვაციებს უმართავს გამარჯვებულთა მეთაურს. ამხ. მირეცკი ახასიათებს გადარბენის მნიშვნელობას, გადარბენის სიძნელეებს, მიღწეულ გამოცდილებებს, საბჭოთა ძრავების გამოცდის პრინციპულ შედეგებს და გადასცემს გადარბენის წარმატებით დამთავრების ღირსებას.

—:—

მჭრინავი მიტინგი სრულდება და სტუმრები რუსთაველისა და პლეხანოვის პროსპექტით ნელა და მწყობრად მიემართებიან „დინამო"-ს სტადიონისაკენ, სადაც [illegible] მათ საპატივცემულოდ დანიშნული იყო ავტოგზის ტფილისის საბჭოს საგანგებო პლენუმი.

—:—

5

ორი დღე დარჩენ სტუმრები თბილისში, ორი დღე უვლიდნენ და ასუფთავებდნენ ტფილისელი მოყვარები ყარა-ყუმის დამპყრობ ცისფერ მანქანებს, ორი დღე დადიოდნენ ტფილისის ძლიერ ფაბრიკა-ქარხნებში გადარბენის მონაწილეები, მოისმენდნენ [illegible] მუშა-მოსამსახურეებს გადარბენის მიღებულ გამოცდილებათა შესახებ.. ორი დღე [illegible] სტუმრები დედა-ქალაქის წარმოებებს და საბჭოთა მშენებლობის გამარჯვებებით აღტაცებულ ტფილისის პროლეტარიატს.

—:—

სტუმრებმა წასვლის წინ ამხანაგური, ბოლშევიკური პირდაპირობით უთხრეს ტფილისელ მოყვარებს ის, რაც არა ერთხელ აღნიშნულა ჩვენს პრესაში, მაგრამ რისთვისაც ჯერ [illegible] მოექცევა ჯეროვანი ყურადღება.

გადარბენის ვიცე-კომანდორმა ამხ. კატუშკინმა განაცხადა: „არსად, არც ერთ ქალაქში არ დაგვყავით ავტომანქანები, როგორ ტფილისში. „ფეხბურთელური სვლა" —ასე უძახიან ავტო-მუშაკები იმ სისწრაფეს, რომლითაც ტფილისის ქუჩებში დაქრიან ავტოები, ავტო მუშაკების ეს თქმა სავსებით გამართლებულია აქ. მანქანის უცაბედი დამუხრუჭება და ათასგვარი „ტრიუკები", რასაც აქ აქვს ადგილი, არის მანქანისათვის გაუფრთხილებლობის იშვიათი გამოსახულება. ჩვენ ვიცით, რომ საწარმოში მანქანებისადმი გაუფრთხილებლობისათვის დამნაშავეს პასუხისგებაში აძლევენ, აქ კი ჯერ არ ყოფილა შემთხვევა, რომ ვინმე მიეცათ პასუხისგებაში ავტომანქანებისადმი ასეთი მოპყრობისათვის. აუცილებლად უნდა იქნეს გამახვილებული ყურადღება ქუჩებში წესიერი მოძრაობის [illegible]. შოფერთა შორის უნდა ჩატარდეს ფართო ახსნა-განმარტებითი მუშაობა ავტო-ტრანსპორტის უწესრიგო ტარების მავნებლობის შესახებ, უნდა მოეწყოს მოძრაობის წესების დამრღვევთა რამდენიმე სანიმუშო გასამართლება".

—:—

ბევრი ნაკლი დასტოვეს აქ—დედაქალაქში მანქანების ფრთხილად მოპყრობისა და ქალაქის მეზღვრების გასროლისაგან გადასარჩენად და თბილისის შოფერთა საზოგადოებას [illegible] ყარა-ყუმელებმა გამგზავრების წინ.

ტფილისის საბჭოს წინ—ამხ. ბ. მაჩაიძე ესალმება გადარბენის მონაწილეებს.

9 სექტემბერს მოსკოვ-ყარა-ყუმ-მოსკოვის გადარბენაში მონაწილე 23 მანქანა ისევ მწყობრად იდგა პლეხანოვის პროსპექტზე.

ტფილისის ავტო-ტრანსპორტის მუშაკებმა და ყარა-ყუმის უდაბნოს დამპყრობმა, გამარჯვებულ გმირთა გამოთხოვება ერთხელ კიდევ აღბეჭდა ფირმებზე სურათით „[illegible]"-სა და „ოქტომბერი"-ს გადამღებმა ცნობილმა კინოოპერატორმა ტისემ. კოლონა დაიძრა.

ყარა-ყუმელები გავიდნენ ტფილისიდან, ისინი საქართველოს სამხედრო გზით გადაიარენ დარიალის ხეობისაკენ—ქალაქ ორჯონიკიძისაკენ, რომ მოსწრონ დარჩენილი მანძილი და თანახმად მიცემული გეგმისა, 23 სექტემბერს ჩაუტანონ მოსკოვის პროლეტარიატს საბჭოთა მანქანების ბრწყინვალე გამარჯვების, საბჭოთა ინჟინრებისა და მეცნიერების მიერ უდაბნოების დაპყრობისა და ტექნიკის დაუფლების სასიხარულო ამბავი.

სექტემბერი—10.

მჭრინავი მიტინგის დასრულების შემდეგ კოლონა მიემართება რუსთაველის გამზირით „დინამო"-ს სტადიონისაკენ.

არსენას ტიპი ქართულ მწერლობაში

სიმონ ხუნდაძე

4.

1868 წლის აგვისტოს ჟურნ. „ცისკრის“ ნომერში დაბეჭდილია აკაკის დრამის „არსენას“ დასაწყისი. ეს დრამა განზრახული ყოფილა ხუთ მოქმედებად. აღნიშნულ ჟურნალში გამოქვეყნებულია მხოლოდ პირველი მოქმედების ორი სცენა, დანარჩენი მოქმედებები არ გამოქვეყნებულა. იგი არც აკაკის არქივში შენახულა; მისი ავტოგრაფი ჯერ-ჯერობით დაკარგულად უნდა ჩაითვალოს. არც რაიმე სხვაგვარი ცნობები არის ჩვენს აკაკის ამ დრამის შესახებ. თავის წერილსა და მრავალს მოგონებებში ერთხელაც ეს თავისი დრამა არ გახსენებია.

უდავოა, რომ ეს დრამა ავტორის დამთავრებული ექნებოდა თორემ მის ბეჭდვას არ დაიწყებდა. ხოლო გამოსარკვევი მეორე საკითხია: რამ შეუშალა ხელი ამ დრამის დაბეჭდვას? ყველაზე ახლოს აქნება სიმართლესთან თუ ვიფიქრებთ, რომ დრამა „არსენა“ ცენზურულ პირობების გამო არ იქნა დაბეჭდილი და, ალბად, მისი ხელნაწერიც საცენზურო კომიტეტში დარჩა, ხოლო 60-იანი წლების საცენზურო კომიტეტის არქივის მასალებიდან მეტად ცოტა არის დარჩენილი, ამიტომ გასაგები უნდა იყოს, თუ რად დაიკარგა აკაკის ამ დრამის ხელნაწერი. ეს ერთი მოსაზრება.

რამდენად სწორი არის ის მოსაზრება, რომ დრამა „არსენაში“ აკაკი ისტორიულ არსენა ოძელაშვილის ცხოვრებას ეხებოდა და მის ეპოქის სინამდვილეს გადმოგვცემდა! ამ კითხვაზე გადაჭრით პასუხის მიცემა ძნელი არის, რადგან მთელი დრამა და მისი შინაარსი არ არის ცნობილი ხოლო გამოქვეყნებულ პირველი მოქმედების ორ სცენაში მთავარი გმირის, არსენას, ხსენებაც კი არ არის. მეორე მხრივ, პირველი მოქმედების შინაარსი იქ გამოყვანილი ტიპები და თვით დრამის კვანძი არ შეესაბამება იმას, რაც ცნობილია არსენა ოძელაშვილის თავგადასავალთან დაკავშირებით. გამოქვეყნებულ პირველ მოქმედებაში ირკვევა, რომ ხერხაძეს მოუწამლავს მდიდარი მემამულე, თავადი გოჩუნიძე. ხერხაძეს რომანიული კავშირი აქვს გოჩუნიძის ცოლთან და მასთან შეთანხმებით მომხდარა თავადის მოწამვლა. ხერხაძე გოჩუნიძის ქალიშვილის, მაკრინეს აპეკუნი გამხდარა და ცდილობს მაკრინეს მეუღლე გახდეს, რომ ამით მისი დიდძალი ქონება ჩაიგდოს ხელში. ამაში მას ეხმარება, გოჩუნიძის ქვრივი. მაკრინეს დედინაცვალი. მაკრინეს ჰყავს საქმრო გიორგი. პირველი მოქმედება მთავრდება ხერხაძის მოკვლით მაკრინეს ხელით, რომლის ძალით დაუფლება მან მოინდომა. ასეთია პირველი მოქმედების მთავარი მომენტები. ამ მოქმედებიდან და კვანძებიდან არ ჩანს დრამის შემდეგი განვითარების შინაარსი, ან როგორი უნდა იქნეს დრამის მთავარი გმირის, არსენას როლი (არსენა დრამის სათაურია და ცხადია, იგია დრამის მთავარი გმირი). როგორც ვთქვით არსენა პირველ მოქმედებაში არა ჩანს და არ ვიცით ვინაობა. როგორც დავინახეთ არც აირველი მოქმედების შინაარსი იძლევა იმის შესაძლებლობის თქმას, რომ ამ დრამაში პოეტი გვიშლიდა არსენა ოძელაშვილის ცხოვრებას. მაგრამ საკითხი ამით არ ამოიწურება თუ ვიცით როგორ გაშლიდა (ან ჰქონდა გაშლილი) ავტორი დრამის შემდეგი მოქმედების შინაარსს და როგორი სახით გამოიყვანდა არსენას, მასალების უქონლობა ჯერ კიდევ არ სწყვეტს საკითხსა დადებითად ან უარყოფითად. აკაკის შეეძლო სულ სხვა გზას, გარემოსა და ფონზედ გესახა არსენას ტიპი, ეს მისი „პოეტური უფლება“ იყო. ამიტომ ჩვენ ვამბობთ: პირველ მოქმედების შინაარსიდან გადაჭრით რისიმე თქმა ძნელია.

მაგრამ არის ერთი მომენტი, რასაც ჩვენი ყურადღება უნდა მივაქციოთ წამოყენებულ საკითხის გადაწყვეტის დროს. ეს არის მოქმედ პირების სია და მათი მოკლე დახასიათება. აქედან მრავალი რამ ირკვევა. მოვიყვანოთ შემოკლებით ამ მოქმედ პირთა სია: არსენა—ავაზაკი, კვერაძე—არსენას მკვლელი იმერელი, ავაზაკები:—იმერელი, ოსი, გურული, რაჭველი, ქართლელი, კახელი და ბევრი სხვები, ხიზნები, ქართველი თავადი, მგზავრები:—ერია, ქალი, ტუსაღები, ყარაულები.

აქედან ირკვევა: არსენა ავაზაკია, რომელსაც ჰყავს მთელი გროვა ავაზაკებისა; მას კლავს იმერელი კვერაძე (ხომ არ არის აქ შემოკლებული სიდისკვერაძე). შეუძლებელია იმის გამორკვევა თუ როგორი სახით სახავდა ავაზაკ არსენას ტიპს აკაკი თავის დრამაში. ვერც იმას ვიტყვით გადაჭრით, რომ ავაზაკ არსენას სახით პოეტს უნდოდა ისტორიული არსენა ოძელაშვილი გამოესახა. შეიძლება აქ უბრალო სახელების შეხვედრა იყოს და მეტი არაფერი.

70—60-იან წლებში არსენა ოძელაშვილის სახელმა საზოგადოების დიდი ყურადღება მიიპყრო. ფართო მასაში არსენას სახელი უფრო გავრცელდა. მწერლობამ ყურადღება მიაქცია. არსენას სახელს და მის შესახებ დაიწყეს წერა ჟურნალ-გაზეთებში. 1272 წელს პირველად გამოვიდა წიგნად „არსენას ლექსი“ ვექილი ნ. დ. ყიფიანის რედაქციით: დაიბეჭდა 2.000 ცალი. ორი კვირის შემდეგ იმავე ნ. ყიფიანმა შესწორებული რედაქციით გამოსცა, ახლა 6.000 ცალი. ქართული წიგნის ასე მოკლე დროში ასეთი დიდი რაოდენობით გასაღება პირველი მაგალითი იყო. მანამდე ქართული ბეჭდვითი ნაწარმოები ასობით საღდებოდა. პუბლიცისტი ს. მესხი: „არსენას ლექსის“ პირველი გამოცემის შესახებ სწერდა: „ამ ორი კვირის განმავლობაში ბევრს თვალისა და გონებისათვის სასიამოვნო სურათს ნახავდა ქართული მწიგნობრობის და ქართველი ხალხის მოყვარე კაცი: სადაც გაიხედავდი, დაინახავდი თავმოყრილ პატარა ბიჭებს და ზოგჯერ დიდებსაც; ერთ მათგანს უჭირავს ხელში პატარა, წითელ ყდიანი წიგნი („არსენას ლექსი“) და ხმამაღლა ჰკითხულობს; სხვებსაც ილლიაში ამოუდვიათ ამისთანა წიგნები, გაჩერებულან და ყურს უგდებენ. ორ კვირაში რომ ათას ორასი წიგნი გაყიდულიყოს, ეს პირველი შემთხვევაა ჩვენში“. (იხ. მესხის თხზულებანი. გვ. 58—59).

„არსენას ლექსმა“ უმწვერვალეს რეკორდს მიაღწია: მან დაიპყრო მაშინდელი ბაზარი. ნუ დავივიწყებთ, რომ „არსენას ლექსი“ უმთავრესად მშრომელ მასებში ვრცელდებოდა, მასა იყო მისი უმეტესი მკითხველი. 1874 წ. მესამე გამოცემაც გამოვიდა ზ. ჭიჭინაძის ახალი რედაქციით. ამჯამად დაიბეჭდა 2000 ცალზე მეტი. შემდეგ წლებში დროგამოშვებით იბეჭდებოდა ამ უკანასკნელი რედაქციით, როგორც უკვე მნიშვნელოვანი, ამავე ხანაში არსენას თავგადასავალს ყურადღება მიაქცია ქართულმა პუბლიცისტიკამაც. მხატვრულ ლიტერატურიდან არსენას ტიპი პუბლიცისტიკის სფეროშიაც გადავიდა და საზოგადოებრივი აზროვნების კვლევის საგანიც გახდა. ამ მხრივ აღსანიშნავია პუბლიცისტების სერ. მესხისა და ზ. ჭიჭინაძის წერილები არსენას შესახებ. იმის გამოსარკვევად თუ როგორ ახასიათებდნენ და როგორ ესმოდათ არსენას ტიპი ჩვენს მწერლებს სხვადასხვა პერიოდებში, მეტად საჭიროდ მიმაჩნია მკითხველის ყურადღება რამდენიმე ხნით შევაჩერო აღნიშნულ პუბლიცისტების დახასიათებაზედაც. მათი შეხედულებების გაცნობა უფრო სრულ წარმოდგენას მოგვცემს არსენას ტიპის ისტორიულად გაგების საქმეში; ე. ი. თუ როგორ უყურებდნენ არსენას და აფასებდნენ მის მოქმედებას ისტორიის სხვადასხვა პერიოდებში ინტელიგენციის სხვადასხვა ფენების წარმომადგენლები.

ს. მესხი და ზ. ჭიჭინაძე ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული აზროვნების გამომხატველნი იყვნენ ჩვენს პუბლიცისტიკაში. ისინი ჯერ კიდევ ნორჩი ქართველი ბურჟუაზიის ინტერესებს იცავდნენ და ახალი ბურჟუაზიული კულტურისათვის იბრძოდნენ. ამ თვალსაზრისით დაახასიათეს მათ არსენა ოძელაშვილი. სერ. მესხი სწერდა, რომ არსენას შესასწავლად, მისი თავგადასავლის გასაცნობად და სისწორით ასასახავად, საჭირო არის შევისწავლოთ „ის დრო, როდესაც სცხოვრობდა არსენა“; ამ გზით უფრო სწორად ავხსნით, პუბლიცისტის აზრით „იმ საქმეებს, რომელიც ამ გმირის ჩადენია“ და გავიგებთ „თუ ხალხი რატომ უთანაგრძნობდა მას“. ავტორი სწერს რომ ბატონყმურ წყობილებას და გლეხთა ბრძოლას მის წინააღმდეგ, დაასკვნის:

„ამისთანა დროში დაიბადა არსენა. იმის თავისუფლების მოყვარეობამ, იმის პატიოსნებამ და ღარიბთა შემბრალებელმა გულმა ვერ გაუძლო, ვერ მოითმინა ამისთანა წყობილება საზოგადოებისა, სრულიად მოშორდა ამ საზოგადოებას, „გაეყარდა“ და დადიოდა მშიერი ველად“ კარგი რა უნდა ითქვას იმ დროზე და იმ საზოგადოებაზე, როდესაც კაცი იძულებულია, მთელი სიცოცხლე ტყეში გაატაროს მხეცივით, ბილიკის ნაცვლად ცივი ქვა დაიდვას თავქვეშ, და დღე-ღამე თავს აწვებოდეს და ითოვდეს. ამისთანა მდგომარეობაში იყო არსენა, მაგრამ მისდამი ხალხის სიყვარულსა და თანაგრძნობას ყოველ სხვა საფუძველი აქვს. არსენა ხედავდა ხალხის გაჭირვებულ მდგომარეობას, ხედავდა, ვინ იყო ამის მიზეზი და ისე იქცეოდა, როგორც ჭკუა და გონება უჩვენოდა. არსენა იყო ღარიბების მფარველი და მეგობარი, განსაკუთ-

*) იხ. „დროშა“ №№ 18, 14.

დნეპრის ალიუმინის—პირველი რიგის ელ. ლიტ. საამქროს შიგნიდან. სურათი გა-დაღებულია საამქროს ამუშავების წინ.

რებით სომხებსა და ურიებს არ სწყალობდა. მართალია თავის ღარიბებისადმი სიყვარუ- ... და მდიდრებზე უკმაყოფილებას ის ახი-რებულათ ამტკიცებდა: სადაც კი დახვდე-ბოდა მდიდრებსა და ვაჭრებს, ართმევდა მათ ყველაფერს და შემდეგ ღარიბებს ური-გებდა, მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ, ვინ იყო თვითონ არსენა და რა გარემოებაში ცხოვრობდა ისა!—უბრალო მარაბდელ-გლეხს ამაზე მეტი რა მოეთხოვება...

ამ სიტყვების („ჩემი შვიდასი თუმანი...") მთქმელ არსენასათვის როგორ არ უნდა თა-ნაგრძნო ღარიბ ხალხს? ამ სიტყვების გამ-გონე ხალხს როგორ არ უნდა ეთქვა იმისა-თვის „ღმერთი როდი წაახდენსო"! და რო-გორ არ უნდა გაეხადა ის თავის გმირათ? ხალხი არასოდეს არ დაივიწყებს ისეთ კაცს, რომელმაც რაიმე სიკეთე მოუტანა იმას, რომელიც რითიმე დაეხმარა იმის გაჭირვებულ მდგომარეობას და თანაგრძნო-ბას უცხადებს" (იქვე).

მეორე პუბლიცისტი—პ. უმიკაშვილი შემ-დეგნაირად ახასიათებს არსენასა და მის მოღვაწეობას:

„არსენას ზოგნი ყაჩაღს ეძახიან... ეს ცრუ აზრია და არსენა ამგვარი ყაჩაღი არ არის, თუ კი ყაჩაღი დავარქვათ, სხვანი კი-დევ არსენა ბატონყმობის წინააღმდეგ კა-ცათ ჰგონიათ და სხვა რაფერათ. მაგრამ კარგად რომ დავაკვირდეთ ბევრს და ბევრს სხვა მხარეს დავინახავთ... არსენაში გამოი-თქვა ბუნებითი, ღრმა სიყვარული სიკეთისა და ამ სიკეთისათვის თავის ალება და ბრძო-ლა კაცის დამჩაგვრელ ძალასთან, როგო-რიც უნდა იყოს ეს ძალა... მრთელმა ჩვენი ერის სიცოცხლემ ეს ძლიერი გრძნობა პი-რადის, კაცურის უფლების, ჩანერგა ჩვენს [illegible]ში—კაცში და ხალხში. არსენა არის ამ ხალხის ნამდვილი შვილი და ამ გრძნო-ბის გამომხატველი კაცი... იმაში იხატება გარკვევით და ცხადით რა მწუხარება აწუ-ხებს ჩვენს გლეხსა და რა იმედი აიმედოვ-ნებს". („კრებული" 7, 1872 წ.).

ასეთს განმარტებას აძლევენ არსენასა და მის მოქმედებას ბურჟუაზიულად მოაზროვნე მწერლები. მათთვის არსენა არის მებრ-ძოლი „კაცური კაცობისათვის" ადამიანის განთავისუფლებისათვის, მონური ბორკი-ლებისაგან, ორივე პუბლიცისტს არსენაში მოსწონს ის დიდი გრძნობა, რომელსაც იგი იჩენს მისი თანამოძმე გლეხობისადმი, მისი აზრით არსენა გამოხატავს იმ გრძნო-ბას და გონებას, რომელიც შემუშავებულია საუკუნეთა განმავლობაში ქართულ გლეხო-ბაში: ეს **გამოიხატება პირად თავისუფლებ[ა]ხიპოებასა და სხვისადმი პატივისცემაში.** ასეთი დახასიათება არსენა ოძელაშვილისა პირდაპირ გამომდინარეობდა ბურჟუაზიულ განწყობილებიდან და შეხედულებებიდან. ბურჟუაზიული აზროვნება და იდეოლოგია ვერ თავსდება ფეოდალური წყობილების ვიწრო ჩარჩოებში, იგი პიროვნების დამც-**ველად გამოდის, თავისუფალი** შრომის აპო-ლოგეტობას ჩემობს, და პიროვნების თავი-სუფლებას იცავს მონობისაგან. არსებითად ეს დაცვა ფორმალური ხასიათისაა და მათი **თავისუფალი შრომის** პრინციპები ბურჟუ-აზიული სასიცოცხლო ინტერესებზე არის აღმოცენებული; არსებითად, ისტორიულ სოციალურად პიროვნების, გლეხის განთა-ვისუფლება ბატონყმური მონობიდან ნიშ-ნავს მის ახალ, ბურჟუაზიულ მონობაში გადასვლას და ეს თანაგრძნობა ბურჟუაზი-ული ინტელიგენციისა გლეხობისადმი გა-მომდინარეობდა არა გლეხობის სასიცოც-ხლო ინტერესებიდან, არამედ ბურჟუაზიუ-ლი კლასის ინტერესებიდან, ამას ბურჟუ-აზიის მიმდინარე ინტერესები და მის საჭი-როება მოითხოვდა.

ს. მესხის და პ. უმიკაშვილის დახასიათებით არსენა უბრალო გლეხია, მაგრამ უფრო ჭკვიანი და რაინდული ხასიათის მატარებე-ლი, არსენას პოლიტიკური ცხოვრების არა-ფერი გაეგება. იგი მოქმედებს ისე, რო-გორც ამას უკარნახებს მისი გრძნობები და გონება. ხოლო ეს გრძნობები და გონება გლეხური ხასიათისაა, გარკვეულ საზოგა-**დოებრივ პირობებში შემუშავებული.** უნ-და ითქვას, რომ მათ მიერ დახასიათებული არსენა,—ეს დახასიათებაა არსენას ლექ-სის" მიხედვით არის უმთავრესად შემუშა-ვებული ახალ ისტორიულ სინამდვილეს-თან.

„სული ცხოველი ინტერესი, გამოწვეული **70—80-იანი წლების ჩვენს ლიტერატურა**-ში და საზოგადოებაში არსენას პიროვნე-ბისა [illegible] **ხელყოფით ხასიათის არ იყო,** ეს [illegible] სიბერის მოთხოვნილებით იყო გამოწვეული. საერთოდ ლიტერატურა საზოგადოებრივი აზროვნების სიღრმიდან უბრუნდება მასალას თავის არსებობისა-თვის რეფორმის შემდეგ პერიოდში ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მეტად საგრძნობი სოციალ-ეკონომიური **ხასიათის** ცვლილებანი მოხდა, ერთი მხრივ, გლეხო-ბის [illegible] გათავისუფლებამ, **მეო-რე მხრივ მემამულის კვლავ ბატონობამ,** მესამე მხრივ—კაპიტალისტური ურთიერთო-ბის სწრაფმა განვითარებამ, მეოთხე მხრივ —ბიუროკრატიულ სახელმწიფო აპარატის დაწოლამ, კიდევ უფრო შეავიწროვა და გაანადგურა გლეხობა; მისი მეურნეობა გა-მოუვალ ცეცხლში მოხვდა; გლეხთა სტიქიურ-მასიური და ინდივიდუალური მო-ძრაობა რეფორმის შემდეგ პერიოდშიაც განვითარდა. ამ პერიოდშიაც გლეხთა საკ-ითხი მთელი თავისი სიმწვავით წამოიჭრა. ჯერ კიდევ გაუთვითცნობიერებელ და ჩამორჩე-ნილ გლეხთა წრიდან ახალი მებრძოლები გამოჩნდნენ, **ახალი არსენები წარმოიშვნენ;** ისეთ პერიოდში შევიწროებული ხალხი წარსულისაკენ იყურება და იგონებს მისი ინტერესებისათვის მებრძოლ გმირებს. არ-სენას [illegible] გმირს იგი ვერ ივიწყებდა და ინტერესი ამ სახალხო გმირისადმი ამ პერიოდში უფრო გაცოცხლდა და გაძლიერ-და. ეს ხალხურ ლექსებშიაც აისახა. ვაჟა-ფშაველას, ერთ თავის მოთხრობის ბოლოს მოყვანილი აქვს ერთი ლექსი, რომელსაც საზანდარი დამღერის. ამ ლექსში გამოსა-ხულია ხალხის [illegible] და მისი მჩაგვრე-ლი ძალების დახასიათებული, სოფლის ჩიტ-

... მიმართ ლექსში ნათქვამია:

ვინ გყავს პასუხის-მგებელი,
რომ სთქვა რა გასაკვირია
იცი რომ მიწამ შეჭამა
ის მარაბდელი გმირია (არსენა)
ქვეყანა დამბლებული,

. . . . . .

და უპიროზა სჭირია,
გაუსხვეპელი ვაჟკაცი,
არ სჩანს, აღარსად ჩნდება.
ვაჰ თუ დამალეს გულზედა
ეგ გამობრძმული ძვალია,

თუ სხვაგნით ჩავხედით, ჩვენებში
ხომ კიდევ გვაქვს ძალი»...

(იბ. „ივერია" № 16, 1890 წ.).

მარაბდელი გმირი ხალხის იდეალს შეადგენდა. ყოველ გასაჭირის დროს იგი ამ გმირის სახელს მიმართავდა. აქაც ვაჟკაცის თავგანწირულობა, მისი დაუზოგველი ენერგია, გლეხობისა იმის მიზეზია, რომ ვაჟკაცმა იცის, რომ „მიწამ შეჭამა დიდი გმირია".

ასეთ პირობებში, როდესაც ხალხის შეგნებაში კვლავ გაცოცხლდა არსენა მისდა- ... ინტერესის გაცხოველდა ... ლიტერატურასაც მიექცა ყური ... გმირისათვის და თავისი მოვალეობა მოუწოდა ცხოვრების მოთხოვნილების წინაშე. 70-იან წლების ამ გაცხოველების საუკეთესო მაგალითები ჩვენ უკვე დავინახეთ: თითქმის ერთდროულად გამოიცა, „არსენას ლექსი" და დაიწერა მთელი რიგი წერილებისა არსენას შესახებ.

80-იან წლებში ამ გაცხოველებული ინტერესის საუკეთესო გამომხატველი იყო ა. ყაზბეგის სამ მოქმედებიანი დრამა „არსენა".

შაქრის კუნძულზე

როცა კუბამ მიიპყრო შეერთებული შტატების ყურადღება, ბედი ამ უმდიდრესი კუნძულის, რომელიც მდებარეობს აქ ახლო ამერიკის ნაპირებთან, კარაიბის ზღვაში, უკვე გადაწყვეტილი იყო.

ამერიკის იმპერიალიზმს უყვარს თავისი მტაცებლური გეგმების მოჭახრაკება „თავისუფლების" დროშით. როცა კოლუმბიამ უარი უთხრა შეერთებულ შტატებს პანამის არხისთვის საჭირო ტერიტორიის დათმობაზე, პანამაში იფეთქა „რევოლუციამ", რომელიც ვაშინგტონის ემისრებმა მოაწყვეს. შეერთ. შტატებმა, რომლებსაც არსებობის მეთექვსმეტე წელსაც კი ოფიციალურად არ უცვნიათ პროლეტარული რევოლუციის შედეგად შექმნილი დიდი საბჭოთა კავშირი, 10 დღეში იცნეს პანამის „დამოუკიდებელი" რესპუბლიკა. ამერიკის იმპერიალიზმს შემდეგშიც არა ერთხელ მიუმართავს „რევოლუციების" ნაცადს ხერხისთვის მექსიკაში, ნიკარაგუაში, ჩილეში და ცენტრალურ და სამხრეთ-ამერიკის სხვა რესპუბლიკებში.

ასევე მოხდა კუბაშიც. ამერიკელმა კაპიტალისტები, რომლებსაც კუბაზე დიდი პლანტაციები ჰქონდათ, ბუნებრივად სცდილობდნენ ეს უმდიდრესი კუნძული „განთავისუფლებიათ" ესპანეთის ბატონობისაგან და ეკონომიურად და პოლიტიკურად მჭიდროთ დაეკავშირებიათ შეერთ. შტატებთან. შაქრის ჭარხლის ფართოდ გავრცელების შემოღებამ კაპიტალიზმში თვით კუბელი პლანტატორები აამხედრა ესპანეთის წინააღმდეგ და ამრიგად ცხრამეტე წლების დასაწყისში შეიქმნა კუბის „დამოუკიდებლობის" ძლიერი პარტია.

შეერთ. შტატებში მოეწყო კუბის „დამოუკიდებლობის" მომხრეთა ორასზე მეტი კლუბი, რომლებიც ფარულად გზავნიდნენ იარაღს და თავზე ხელაღებულ ხალხს ესპანეთის წინააღმდეგ გამოსვლების მოსაწყობათ აიარაღებდნენ. მართალია, პრეზიდენტი კლივლენდი (1895—97 წწ.) თავის ოფიციალურ მიმართვაში მოითხოვდა სასტიკი ნეიტრალიტეტის დაცვას, მაგრამ იარაღით დატვირთული ხომალდები და შეიარაღებული რაზმები დაუბრკოლებლად ადგებოდნენ კუბის ნაპირებს.

სულ ჩქარა „რევოლუცია" კუბაზე გაჩაღებული იყო, ამის შემდეგ კუბის „დამოუკიდებლობის" მომხრეებმა მთელი ყურადღება იმაზე გადაიტანეს, რომ შეერთ. შტატები ჩარეულიყო „რევოლუციაში" ესპანეთის წინააღმდეგ. საზოგადოებრივი აზრის სათანადოდ დამუშავების შემდეგ (რასაკვირველია, ამისთვის გამოყენებული იქნა ჩვეულებრივი საშუალებები: ესპანელების მხეცობათა აღწერა და სხვ.) ატმოსფერის კიდევ უფრო გასამწვავებლად ჰავანის ნავთსადგურში მყოფ ამერიკის სამხედრო გემი „მენ"-ის აფეთქება 214 კაცისაგან შემდგარი რაზმით ესპანელებს დააბრალეს. თითქოს მათ ნაღმით ააფეთქეს ხომალდი (1898 წ. 15 თებერვალს).

„გახსოვდეს „მენ"-ი" გაჰყვიროდნენ ყოველ გზაჯვარედინზე ინტერვენციის მომხრეები. პრეზიდენტმა მაკ-კინლეიმ მოახსენა კონგრესს, რომ სამხედრო კომისიის დასკვნით, „მენ"-ი ესპანელების ნაღმს დაეჯახაო"*).

შოვინისტური აგიტაცია ფართოდ გაიშალა. ამერიკამ ომი გამოუცხადა ესპანეთს. ეს იყო 1898 წ. 20 აპრილს. 10 ივლისს კი ესპანეთი საფრანგეთის მთავრობის საშუალებით არკვევდა შეერთ. შტატებთან ზავის პირობებს.

10 დეკემბერს ხელმოწერილი იქნა საზავო ხელშეკრულება. ესპანეთმა უარი სთქვა ყოველგვარ პრეტენზიებზე კუბის მიმართ და ამავე დროს იძულებული გახდა დაეთმო შეერთ. შტატებისათვის მთელი რიგი სხვა ტერიტორიები: პორტო-რიკო, ფილიპის კუნძულები, კუნძულები — კულებრო, კულებრიტა, მონა, ვიეკესი, გუამი.

ასე მიიღო კუბამ „დამოუკიდებლობა".

შეერთ. შტატები, რასაკვირველია, არ დაკმაყოფილდა იმით, რომ კუბისათვის „დამოუკიდებლობის" მოპოვებისათვის ბრძოლის პროცესში თავისთვის ასეთი ეკონომიურად სტრატეგიულად უმნიშვნელოვანესი ტერიტორიები შეიძინა და „დამოუკიდებლობით" გაბედნიერებული კუნძული მჭიდროთ შებოჭა სპეციალური ხელშეკრულებით, რომლის ძალით: 1) კუბას არა აქვს უფლება დადოს სხვა სახელმწიფოებთან ხელშეკრულებები, რომლებიც ზღუდავენ მის „დამოუკიდებლობას". შეერთებული შტატების იმპერიალიზმის თვალსაზრისით კი კუბის „დამოუკიდებლობას" ზღუდავენ ყველა ხელშეკრულებები, რომლებიც ზიანს აყენებენ მის ინტერესებს კუბაზე. ამიტომ კუბა ფაქტიურად მოკლებულია ყოველგვარ დამოუკიდებლობას საგარეო პოლიტიკაში თავისი ვაშინგტონელი ბატონ-პატრონების დაუკითხავად; 2) არა აქვს უფლება აიღოს სესხები, რომელთა დასაფარავად საკმაო არ არის ჩვეულებრივი სახელმწიფო შემოსავალი, 3) იგი ვალდებულია მისცეს შეერთებულ შტატებს ინტერვენციის უფლება თავისი „დამოუკიდებლობის" დასაცავად, 4) მან დაუთმო და „იჯარით" გადასცა შეერთ. შტატებს საქვანახშირო სადგურები და გემთსადგურები ისევ და ისევ კუბის „დამოუკიდებლობის" დასაცავად.

„დამოუკიდებლობის" ფასი იმდენად ძვირი გამოდგა, რომ შეერთ. შტატების მომხრეებმაც კი ვერ გაბედეს მისი ერთბაშად მიღება. მხოლოდ 1903 წ. 22 მაისს იქნა მიღებული საბოლოოდ შეერთებული შტატების ეს მონური პირობები.

რასაკვირველია, შეერთ. შტატებს შეეძლოთ დამოუკიდებლობის ეს ფიქციაც არ მიეცა კუბისთვის, თავის ერთ-ერთ შტატად გამოეცხადებინა იგი, მაგრამ ეს საზიანო იქნებოდა ლუიზიანის შტატის შაქრის მრეწველობისათვის და თამბაქოს და ხილის წარმოებისათვის. ამით აიხსნება შეერთ. შტატების „დემოკრატიული" ჟესტი კუბის მიმართ.

ოცი წელიწადი გავიდა, რაც „დამოუკიდებელი" კუბა სინამდვილეში შეერთებული შტატების კოლონიას წარმოადგენს. შეერთ. შტატების ინტერესები კუბაზე არაჩვეულებრივად გაფართოვდა. 1.7000.000 ათასი დოლარი აქვს დაბანდებული შეერთ. შტატებს კუბის ეკონომიკაში და აქედან 800.000 დოლარი — შაქრის მრეწველობაში. ამერიკელი შაქრის მრეწველები და ბანკები — აი „დამოუკიდებელი" კუბის ნამდვილი პატრონები. კუბის პრეზიდენტები, მინისტრები, სხვა მაღალი მოხელენი თავიანთ პოსტებს ღებულობენ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც საკმაოდ დაამტკიცებენ თავიანთ ერთგულებას ამერიკელ კაპიტალისტთა ინტერესებისადმი. ასე იყო კუბის „დამოუკიდებლობის" პირველ დღეებიდან, ასეა ახლაც. კუბის პრეზიდენტი პალმამ, ამერიკელი კაპიტალისტების ფავორიტმა, ნიშნად მადლობისა, პრეზიდენტად არჩევისათვის, გაატარა პარლამენტში ხელისმომყვანილი მონური ხელშეკრულების მუხლები. გენერალი მენოკალი პრეზიდენტად მოხვდა პირდაპირ „კუბენ-ამერიკენ" კომპანიის ადმინისტრატორის სავარძლიდან, მისი მოადგილე გენერალი მოლინეტი „არჩეულ იქნა" მიწადმოქმედების მინისტრად და ა.შ. და, რასაკვირველია, ამერიკის კაპიტალისტების ყველა ეს ლაქიები თავგამოდებით იცავენ თავიანთი ბატონების ინტერესებს.

უკანასკნელი 8 წლის განმავლობაში (1925—33 წ.წ.) კუბა ფაქტიურად იმყოფებოდა ამერიკის კაპიტალისტების ყურმოჭრილი მონის გენერალ ხერარდო მაჩადოს დიქტატურის ქვეშ. მაჩადოს წინაპრები ოდესღაც იბრძოდნენ ესპანეთის ბატონობის წინააღმდეგ. კუბის თავისუფლების მებრძოლთა ეს უღირსი შთამომავალი გადაიქცა კუბის რევოლუციური პროლეტარიატის, გლეხობის და წვრილბურჟუაზიის სისხლისმსმელ ჯალათად. გარდა მასიური ტერორისა, რევოლუციონერი მუშების და გლეხების წინააღმდეგ, მაჩადომ შემოიღო სისტემა თავისი მოწინააღმდეგების ინდივიდუალური მკვლელობისა მოსყიდული მკვლელების საშუალებით.

მაჩადოს მკვლელებმა „თავიდან მოიცილეს" კუბის პროლეტარიატის გამოჩენილი ბელადები. მისი მსხვერპლი შეიქნენ **იალობი, ვარონა, ლოპესი, ბრუკი, უონგი, გრანტი** და, ბოლოს, კუბის კომპარტიის დამაარსებელი **ხულიო მელია.** მიმართავდა რა ტერორის მთავარ ძალას პროლეტარიატისა და რევოლუციური მშრომელი გლეხობის წინააღმდეგ, მაჩადო და მისი კლიკა არ ზოგავდა თავის მოწინააღმდეგ-

*) 1915 წ. „მენ"-ის ნამსხვრევების ამოღების შემდეგ გამოირკვა, რომ ხომალდის დაღუპვა გამოიწვია ქვაბის აფეთქებამ.

კუებს ბურჟუაზიული და წვრილბურჟუაზიული ოპოზიციიდან.

აი როგორ აღწერს ჩიკაგოს „კომმონზ სენზ"-ი კუბაზე გამეფებულ ტერორს:

„მაჩადოს იმპოზანტური სატახტო ქალაქი მე ვინახულე 1927 წ. 27 სექტემბერს, ე.ი. სწორედ მის შემდეგ, რაც მოკლულ იქნა დ-რი კლემენტ ვასკეზ ბელიო, სენატის თავმჯდომარე და მაჩადოს უახლოესი მრჩეველი. რამდენიმე საათიც კი არ გასულა ამ მკვლელობის შემდეგ, რომ კუბის მთელი რიგი ყველაზე უფრო პატივცემული მოქალაქენი, რომლებმაც იკადრეს თავხედობა ოპოზიციაში ჩასდგომოდნენ მაჩადოს და რამდენიმე კაცი, ჩარეული ბელიოს მკვლელობაში, „თავიდან იქნენ მოცილებული" — მოჰკლა მთავრობის საიდუმლო მკვლელების ხროვამ. იმავე დღის საღამოს მე უნდა მენახა ლეონარდო ფურერო და ანდრადე, ერთ-ერთი ცნობილი ავტორიტეტი შაქრის მრეწველობის დარგში. როცა მასთან მივედი, ის მკვდარი დამხვდა. ჯერ კიდევ მზის ჩასვლამდე არა მარტო ლეონარდო, არამედ მისი ორი ძმაც — გონზალო და გულიელმო მოკლული იქნენ, მათი გასისხლიანებული გვამები ეგდო სახლის მეორე სართულზე".

მაჩადოს სისხლიანი თარეშის დოკუმენტების გაგრძელება უსასრულოდ შეიძლებოდა.

8 წლის განმავლობაში მაჩადო ერთგულად ემსახურებოდა ამერიკის კაპიტალიზმს, პირნათლად ასრულებდა პრეზიდენტად არჩევის დროს შაქრის პლანტატორებისათვის მიცემულ დაპირებას: „არცერთი გაფიცვა კუბაზე არ გაგრძელდება 24 საათზე მეტსო". მაგრამ უკანასკნელი თვეების განმავლობაში სულ უფრო და უფრო ძნელი შეიქნა მასების უკმაყოფილების დათრგუნვა. მსოფლიო ეკონომიური კრიზისი მაგრად მოხვდა კუბას. შაქრის პროდუქცია 5 მილიონ ტონიდან შემცირდა 2 მილიონამდე, ექსპორტი 450 მილიონ დოლარიდან შემცირდა 80 მილიონამდე, იმპორტი—290 მილ. დოლარიდან 51 მილიონამდე. წვრილი გლეხობა საშინლად გაღატაკდა, მუშათა ხელფასი შემცირებულ იქნა მათხოვრულ დონემდე, ყველაფერმა ამან გამოიწვია მასების ახალი მძლავრი აჯანყება. არც ბურჟუაზიული წრეები იყვნენ კმაყოფილი; მაჩადოს უკონტროლო თარეშში ძლიერ ძვირად უჯდება მათ. კუბის ფინანსიური მდგომარეობა იმდენად შეირყა, რომ გაზ. „ნიუ-იორკ ტაიმს"-ის ცნობით, მას ჩქარა საშუალება არ ექნება პროცენტებიც კი მისცეს ამერიკულ ბანკებს, რომლებისგანაც მას სესხები აქვს აღებული, ამერიკული ბანკები და შაქრის პლანტატორები მივიდნენ იმ დასკვნამდე, რომ მაჩადო უკვე აღარ გამოდგება მათი ინტერესების დასაცავად. ამით აიხსნება ამერიკული პრესის „მამხილებელი" წერილები მაჩადოს წინააღმდეგ — მათ „მოულოდნელად", მაჩადოს 8 წლის სისხლიანი თარეშის შემდეგ აღმოაჩინეს, რომ მაჩადო არის მკვლელი. თავის მფარველების მიერ მიტოვებული მაჩადო უკვე განწირული იყო. რევოლუციონურმა მასებმა სულ მოკლე ხანში გაალამტვერეს ამერიკული სამხედრო გემების დახმარების გარეშე დარჩენილი მაჩადოს დიქტატურა. მაჩადო „გადადგა". მაგრამ ამერიკის იმპერიალიზმმა, რომელიც გულგრილად შეხვდა მაჩადოს ხვედრს, სინამდვილეში ფხიზლად ადევნებდა თვალს კუბის ამბებს და მაშინვე ჩაერია კუბის რევოლუციაში, როცა შეიქმნა საფრთხე, რომ იგი შეიძლება გასცილდეს ამერიკის კაპიტალისტებისათვის საშიშროებელ და ხელსაყრელ ინტერესებს. საწრაფოდ ჩატარდა ფლოტის მობილიზაცია „საქირო შემთხვევაში" კუბაზე გასაგზავნათ. იმავე დროს ამერიკის დიპლომატიური წარმომადგენლები შეუთანხმდნენ კუბის ბურჟუაზიას და დრ. პრეზიდენტათ დანიშნულ იქნა სესპედესი, კუბის ყოფ. ელჩი ვაშინგტონში, ამერიკის კაპიტალისტების ერთგული მსახური. კუბის მშრომელთათვის არაფერი შეიცვალა, სესპედესის მთავრობა მხოლოდ სიტყვით იქნება მაჩადოს მთავრობაზე უკეთესი, საქმით კი იგი განაგრძობს მაჩადოს ნაცად გზას—ტერორს და უსასტიკესი ყვლეფის პოლიტიკას. ამას მოითხოვენ ამერიკის კაპიტალის ინტერესები. კუბის მშრომელებმა მშვენივრად იციან ეს. ამიტომ არის, რომ შლელუარები არ სწყდება, გაფიცვები გრძელდება, მშრომელი გლეხობა ღელავს. სესპედესის ზურგის გასამაგრებლად გაგზავნილი იყო ამერიკის სამხედრო გემები, თავს უყრიან ჯარებს და სხვ. მაჩადოს მემკვიდრეები თავის მართვა-გამგეობას იწყებენ ომით მშრომელების წინააღმდეგ.

ასე იცავს თავის ინტერესების დამოუკიდებლობას ამერიკის იმპერიალიზმი ამ შაქრის კუნძულზე.

პენსილვანიის მაღაროელთა ბრძოლა

რუზველტის მიერ „პატიოსანი კონკურენციის" შესახებ გამოცემული კანონი როგორც მოსალოდნელი იყო, მეწარმეებმა გამოიყენეს მორიგი შეტევისათვის მუშათა, „ოფიც. კლასობრივი წინააღმდეგო. ება. ერთი მხრივ დაიწყო გამოფხიზლება დაღიზიანებულ მუშებშიც, რომლებიც წინად ბრმად მიჰყვებოდნენ რეფორმისტულ ლიდერებს. მუშაობრივთა მეძარცვენი რეფორმისტული პროფკავშირი თანდათან ბურჟუაზიული გაზეთების ცნობით, პენსილვანიაში ნამდვილი გამართულა. უთვალო შმთელ მემაღაროელებს ებრძვიან სამხედრო მეურნეობას ყველა წესების დაცვით.

ბარი, პირდაპირ რეფორმისტული ლიდერის ლუის—მეაკლემ მუშათა მასები, არაჩვეულებრივ მწვავდება. მრავლი მრომისა და კაპიტალის შორის დაპირისპირება. რუზველტის დეკრეტის გამოქვეყნება აღინიშნა პენსილვანიის მემაღაროეთა გრანდიოზული ბრძოლის დაწყებით. ლიბერალურ „ნეიშენი"-ს სიტყვით „უკანასკნელი წლების განმავლობაში აქ (ე. ი. პენსილვანიაში, (რედ.) და სხვა ადგილებში მემაღაროეთა ხელფასი ისეთი დაბალი იყო, რომ ზოგჯერ მომუშავე იძულებული იყო დახმარება ეთხოვა... ბროუნსვილის მეფუთნეები მაისის მე შემთხვევაში, როცა ხელფასი არ აღემატებოდა 69 ცენტს კვირაში (1 ცენტი 1,6 კაპ.).

ემენტერების და სოლიდარობის ზრდამ თვალი აუხილა მუშათა ჩამორჩენილ ფენებსაც, ნათლად დაანახვა მათ დარაზმვის საჭიროება, ხოლო თავის ავტორიტეტს—პენსილვანიის მემაღაროეთა გაფიცვა მისი ხელმძღვანელობით მოიპოვა.

მოძრაობამ ისეთი ფართო ხასიათი მიიღო, რომ მისი შემწეობით დაშინებულმა ხელისუფლებამ გაფიცვის რაიონში გაგზავნა ჯარები არტილერიით. ტყვიამფრქვევებით და მომწამვლელი გაზებით.

სიტყვებზე ზეეთი (მარკსისტ)—მორევლი დახმარების აღმოჩენა გაფიცულთა პიკეტებზე პოლიციის თავდასხმის დროს დაჭრილ მემაღაროეთათვის. ამ თავდასხმას დროს მოკლულ ერთი მემაღაროე, სასიკვდილოთ დაიჭრა. ქვევით—ითხი შტრეიკბრეხერი ბრუნდება სახლში პოლიციელის და მაღაროს ძველი რაზმის თანხლებით.

სნაიპერული

ლექსი **ს. ერთაწმინდელი**

— ო, სნაიპერო, გახსოვდეს მარად.
უმიზნოდ სროლას არც ერთი ტყვია!
და საბჭოეთის იყავი ფარად,—
თორემ გარს მტერთა ურდო გვარტყია!..

ცრიდან გნრეცა, უცბად,—
ჩამალი
ნისლით,
და მეორედან გუგუნით—
ნაალი
წინსვლით!

თულნყებები კიდით-კიდემ,—
გამარჯვებები ხშირად თან ახლავს,

და, კომუნართა მშვენი იდეა,—
შეუპოვრად ... ზღვარს ლახავს!..

წყნარ ოკეანეს გულს ასდის ბოლი,
ბალტიკა, ლიტვით, რას არ აპირებს!!
და, შავზღვის ტალღა, რისხვად ნადენი
ცისას გადალეჩს, ნეტა, ნაპირებს?!

ლომი უჭრება,—ქარალს ტურებზე,
თვალ-ბუჩქუჩიან გმირებს რომ ხედავს;
და, იმუქრება—
თავზედ ურჩებზე—
მათი სამარის გათხრას ვინც ბედავს!..

რა ტერამი ლანცხებს გრიგალად,—
დარტყმამდ წამოვლენ მტერთა ჯარები

წითელარმიულ გადამწვდ ალად,—
ატეხე რისხვის ნიაღვარები!..
თითქოს ახალი სრაბს სარაცერ
და, მზერა წინსვლად;
ჩვენს რესპუბლიკას არა ეცნოსა
იცავი ფხიზლად!...

— ო, სნაიპერო, მზად გქონდეს მარად
ბოლშევიკური ყალიბის ტყვია
და საბჭოეთის იყავი ფარად,—
თორემ გარს მტერთა ურდო გვარტყია.

ნ. ბარათაშვილის რეალური პორტრეტისათვის

ნიკოლოზ კევლიშვილი

ნიკოლოზ ბარათაშვილის რეალური პორტრეტის საკითხი როგორც მთელი რიგი მასალებიდან ირკვევა, (ს. ფირცხალავა—1922 წ.—გ. ლეონიძე—1933 წ.) ჯერ კიდევ გამოურკვეველად უნდა ჩაითვალოს. ცნობილია, რომ 1904 წ. „მოგზაურის ბიუროს" სახელით გამოქვეყნდა პორტრეტი წარწერით: „ნიკოლოზ ბარათაშვილი", რომელსაც მიწერილი აქვს „დახ. ტ. მომცემლიძე". ე. ი. მხატვრობა ეკუთვნის ტ. მომცემლიძეს, რომლის საავტორო უფლებაც ამ პორტრეტზე დღესაც დაცულია. გ. ლეონიძის უკანასკნელი მასალები ერთხელ კიდევ ამტკიცებს ამ პორტრეტის სიყალბეს.

იბადება კითხვა: ვინ შეთხზა მგოსნის ეს ყალბი პორტრეტი? ცნობილია, რომ არსებობს ცნობა თითქოს მხატ. ტ. მომცემლიძეს „პოეტის" ეს პორტრეტი დაუხატავს პოეტის დის—სოფიო სუმბათაშვილის სახის, იერიდან, რომელიც თურმე ძალიან ჰგავდა ძმას—პოეტს. მართლაც, სარწმუნო წყაროებზე მიხედვით საკმარისი იყო სოფიო სათვის მიეკეთათ ტუჩებზე პატარა ულვაშები, რომ პოეტისაგან იერ გაერჩიეთ.

„Вот уговорите Софию сняться в фотографии, приделайте ей усуки и наденьте ей сюртук и будет у вас портрет поэта".

ეუბნება ნინო ყიფიანი თავის შვილს—ლოტე ყიფიანს, (იხ. გ. ლეონიძე—იქვე). ნინო ყიფიანის ამ სიტყვებიდან მტკიცდება აგრეთვე ისიც, რომ პოეტი ატარებდა არა ევროპულ-ნაციონალურ ტანისამოსს (ჩოხა-ჯუბა), არამედ—სერთუკს. (იგივე ევროპიულ სამოქალაქო ტანისამოსს). ამგვარად, ცნობა „მოგზაურის" პრემიალური პორტრეტის ოჯახობის შესახებ ბათილდება, რომელიც სინამდვილეში ყოფილა არა პოეტის პორტრეტი, არამედ ვილაც ალექსანდრე ცაცაშვილის სურათი. ეს საინტერესო ცნობა გ. ლეონიძისათვის მიუწოდებია თავის დროზე გადაუცია ძველ მოღვაწეს და მთარგმნელს იოანე იმედაშვილს.

ნ. ბარათაშვილის რეალური პორტრეტის შესაქმნელად საჭიროა საფუძვლად იქნეს მიღებული არა მარტო მის. თუმანიშვილის არქივში აღმოჩენილი პოეტის ესკიზი, როგორც გ. ლეონიძე ფიქრობს. რომელიც ყოფილა ჰუნგრულ ტანისამოსის მაგვარ ტუალეტში, არამედ საჭიროა თვით პოეტის მომსწრეთა გადმოცემანი იქნეს მიღებული საფუძვლად. მაგ. თვით პოეტის დის—ბარბარე ვეზირიშვილისას, პოეტის მეგობარის კ. მამაცაშვილის და ნინო ყიფიანის აღწერილობანი, განსაკუთრებით დისა და ძმობარის გადმოცემანი, რადგან, როგორც უფრო ახლო მყოფნი პოეტთან, უფრო ახლო იქნებიან დამაჯერებლობასთან. თუმანიშვილის არქივში ნაპოვნი ესკიზი რადგაც ჰუნგრულ ტანისამოსში არ არის ძირითადი, რადგ გინდა ჰუნგრული, რადგანაც პოეტის და ბარბარე ვეზირიშვილისა პირდაპირ გვეუბნება, რომ პოეტი ატარებდა სერთუკს. თუმანიშვილის ესკიზი პოეტის ვერც სახის იერის გამომეტყველებაში დაუვებმარებია, რადგან ესკიზი შესრულებული ყოფილა თვით თუმანიშვილის მიერ ფანქრით, რომელსაც მისივე შვილის სიტყვით ხატვა არ სცოდნია რიგიანად. (იხ. გ. ლეონიძე—იქვე).

ცნობილია, რომ ამა თუ იმ პიროვნების ზუსტად შესწავლისათვის ერთ-ერთ ძირითად წყაროს წარმოადგენს თვით პიროვნების კერძო ოჯახური, მიწერ-მოწერა და თუ პოეტის ამ მიწერ-მოწერიდან გავეცნობით და გავარკვევთ პოეტის სახუმარო გვარებს (ლექსიკს) მეგობრებს. შორის დავინახავთ, რომ პოეტი ცხოვრებაში თურმე ლამაზად ხმარობდა სათვალეებს და როგორც ფიზიკურად სუსტს (ორივე ფეხ-

სტალინის სახელობის სარემონტო ქარხნის კულტბაზის მუშ...

სტალინის სახელობის სარემონტო ქარხ-ნის მუშათა და მათი ოჯახების კულტმომსახურებას აწარმოებს ქარხნის კულტბაზა. პლეხანოვის სახელობის კლუბთან მუშათა ბავშვებისათვის გახსნილია საბავშვო ბაღი 80 ბავშვისთვის, კვება კარგია. ბავშვებისათვის ეწყობა კულტგართობა, ფიზკულტ. ვარჯიშები და სხვ.

სურათზე—საბავშვო ბაღის გამგე ამხ.—ამხ. ხუციშვილი ესაუბრება ბავშვებს.

[ი]თ კოჰლი) ყავარჯენი ეკავა ხელში, ავერით მაგ. ერთ-ერთი ასეთი გაკამათება ნიკოლოზ ბარათაშვილის, მიხეილ ორბელიანის, ელენე ერისთავისა და მარიამ ფალავანდიშვილის შორის*). გარდა ამისა როგორც ვიცით პოეტი ნიკოლოზს გარდა ეძახდენ ტატოს, როგორც შინაურ და ახლობელ სახელს, ფამილარულად კი ქალები, რომლებშიაც პოეტი ხშირად იყო გარეული, ამ ალბომში სახუმარო გაკამათების დროს ქალები პოეტს ტატოს სახელით მიმართავდნენ ხოლმე. ამას ადასტურებს როგორც [illegible] შვილთან საუბრის დროს:

„Нино называла его Тато, был низенкого роста, чистое лицо". და სხვ. (იხ. გ. ლეონიძე—იქვე). აგრეთვე თვით პოეტის წერილებიც, მაგალითად პოეტის მიწერილი წერილი მაიკო ორბელიანთან 1845 წ. 10 აგვისტოს თარიღით, სადაც ასე ამთავრებს პოეტი წერილს: „შენი მაიკოს ერთგული ტატო და თქვენი ნიკოლოზი" (ხაზი პოეტისაა, იხ. იმავე გამოც. ნიკ. ბარათაშვილის ნაწ. გვ. 114) ეჭვიქონიეთ არ არის, რომ სათით საკითხი მარიამ ფალავანდიშვილი ტატოს სახელზე ერთ-ერთი ასეთი გაკამათების დროს ალბომში პოეტს სწერს:

„პალატაში ვეღიმებით ჩაში მოვკიდებია,
ფლიგელიის ყურებით სადღაც გავგზავნილია
სათვალეცა [illegible] ყავარჯენიც
ხელშია,
ჩვენ არ გვწყენია [illegible] ხაზია, თქვენი
მოსვლია".

(იგივე გამოცემა გვ. 126 ხაზი ჩვენია—ნ. კ.).

მაშასადამე როგორც ამ [illegible] წყაროდ ირკვევა პოეტი ხმარობდა სათვალეებს, რომელსაც თურმე შეეხორცა ყავარჯენთან ერთად. ყავარჯენის საკითხიც რომ თავის თავად გასაგებია (როგორც ორივე ფეხით კოჭლი). სხვანაირად არც შეიძლება ყოფილიყო, და ეს ორი ნიშანიც (სათვალეები და ყავარჯენი), როგორც პორტრეტის ორიგინალობის დამახასიათებელი, პორტრეტის [illegible] თითქოს შეუწყობს ხელს.

---

*) ეს სახუმარო გაკამათებანი ჩაუწერიათ ალბომში სახელდახელოდ მიხეილ ორბელიანი კი ყოფილა ნიკოლოზ ბარათაშვილის ამხანაგი (ძმა მაიკო ორბელიანისა) ელენე და მარიამ კი დები ყოფილან, რევაზ ორბელიანის ქალები, პირველი, გათხოვილი ყოფილა ზაქარია ერისთავზე, მეორე, ნიკოლოზ ფალავანდიშვილზე.

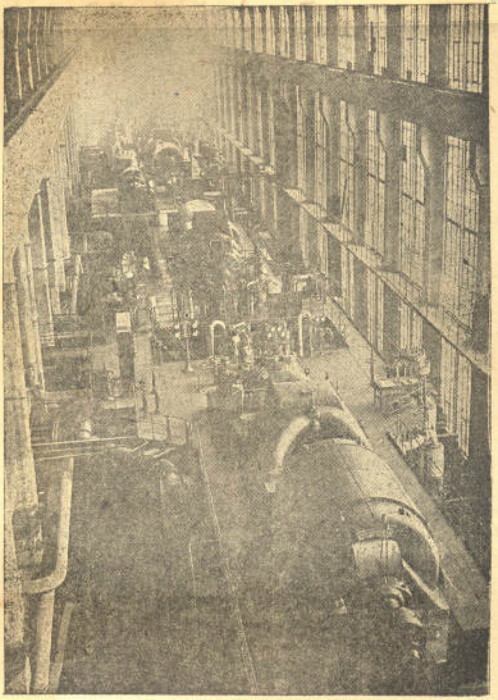

პირველ რიგში ტურბინა დამზადებული ამხ. სტალინის სახელობის ქარხანაში (ლენინგრადი).

„არსენას ლექსის" ავტორის ვინაობა

ირაკლი ლუკაშვილი

„არსენას ლექსი" დიდხანს ვრცელდებოდა ხალხში ზეპირ გადმოცემით, სანამ პეტრე უმიკაშვილმა არ ჩაიწერა და გამოსცა 1870 წ. მას შემდეგ ეს შესანიშნავი ლექსი გამოიცა ოცჯერ და ტირაჟმაც გადააჭარბა ასი ათასს. ამ ლექსის ავტორის ვინაობაზე ჩვენ დღევანდლამდე თითქმის არაფერი ვიცით, თუ არ ჩავთვლით ზ. ჭიჭინაძის ზერელე ცნობას, რომ მას გაეგონოს, ვითომც ამ ლექსის გამომთქმელი ყოფილიყოს ვინმე რაჭველი სიმონ სხირტლაძე, რომელსაც პურის საცხობი ჰქონდა ტფილისში.

ჩვენს შეკითხვაზე, თუ რაზე ემყარება ეს გადმოცემა, ჭიჭინაძემ ვერ მოგვცა გარკვეული პასუხი, იმის გარდა, რომ „ასე გამიგონია ძველადო".

ვინაიდან ამ ცნობას არავითარი დამაჯერებელი საფუძველი არა აქვს, სხვა ცნობა კი არ მოგვეპოვება, ამიტომ ჩვენ შევუდექით ლექსის შესწავლას, რომ ეგები ლექსშივე ვპოვოთ რაიმე ცნობები ავტორზე.

პირველად მოკლე ბიოგრაფიული ცნობა თვით ლექსის გმირზე არსენა ოძელაშვილზე. როგორც ლექსიდან სჩანს და სინამდვილესაც ეთანხმება, არსენა ყოფილა სოფელ მარაბდიდან (ტფილისის ახლოს), საიდაც ბორჩალოს მოურავს ბატონს ზაალ ბარათაშვილს მოსტაცა მოახლე ქალი და გადიხვეწა საზღვარგარეთ ახალციხეს, რომელიც მაშინ კიდევ ოსმალეთს ეკუთვნოდა. მაშასადამე ეს ამბავი უნდა მომხდარიყო 1825 წლებში, რადგან ახალციხე რუსეთმა 1828 წელში შემოიერთა.

ამის შემდეგ არსენას უცხოვრია ხუთმეტ წელს.

ხუთმეტ წელს ყაჩაღად დადის,
კაცის ცოდვა არ აძევსა".

მაშასადამე არსენა მოუკლავთ 1840 წლებში, რაც ეთანხმება სინამდვილეს, რადგან ოფიციალურ ცნობების მიხედვით არსენა მოუკლავთ 1842 წელს.

ამ ხნის განმავლობაში არსენამ ისეთი სახელი მოიპოვა ხალხში, რომ მისი მოულოდნელი სიკვდილი უეჭველია იმ ხანებშივე გამოიწვევდა ამ ლექსის გამოთქმას, ამიტომ ვფიქრობთ, რომ ლექსი გამოთქმული უნ-

დამარცხებული მდინარე

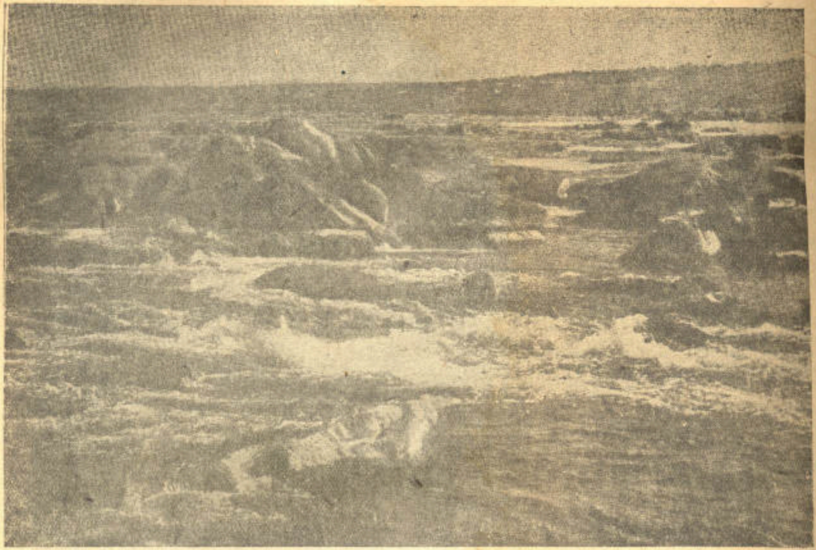

მდინარე დნეპრის ჩანჩქერი „ნენასიტეც" დნეპრმშენის დამთავრების შემდეგ მთლიანად დაფარულია წყლით.

და უკვე 1850 წლებში.

რამდენი ხნისა უნდა ყოფილიყო ამ დროს ავტორი? როგორც ლექსიდან სჩანს, ავტორი არსენას თავისი თვალით მნახველია, ლექსში აწერილია არსენას მისვლა მარტყოფში დღეობაზე, სადაც აგრეთვე მისულა ავტორიც. ეს მომხდარა ლექსის მიხედვით არსენას მოკვლის წინა წელს, ე. ი. 1841 წელს.

„ღვთაებობის მადლი გწყალობთ,
მარტყოფის თავში შენია,
იქ იყო მისი დღეობა,
თითონაც გიახელია".

თანაც მოლექსე იწყალობება ყოველ სიტყვაზე.

„როცა წირვა გამოვიდა,
იმისი მადლი შენია..
ღვთაებობის მადლი გწყალობთ"... და სხ.

დაწყალობება ჯეელებმა არ იციან, ეს შუაშვენის ხანშესულ ადამიანს. ამის მიხედვით შეგვიძლიან ვივარაუდოთ, რომ ავტორი დაბადებული უნდა იყვეს 1810 წლებში, როგორც თვით არსენაც.

რა ხელობისა უნდა ყოფილიყო მოლექსე?

„შაირსიტყვათა მესტვირემ
ღმერთი მაღალი ახსენა",

ამბობს თავის თავზე ლექსის დასაწყისშივე ავტორი. მაშასადამე ავტორი ყოფილა მესტვირე (და არა პურის მცხობელი) და თითონვე უვრცელებია ხალხში თავისი ლექსი სტვირზე დამღერით.

სადაური უნდა ყოფილიყო ავტორი?

ავტორი ხმარობს ისეთ თქმებს, რომლებსაც იტყვიან აღმოსავლეთ საქართველოში.

„...ე მამაძაღლის ტიელი,
რა ბუზები მასხედს ქსა..,
იმტელი მამა უცხონდა,
რომელიც იმან მისცესო".

სიმძიმის გამოსახატად ავტორი იტყვის „ლიტრას", რომელიც ხმარებაშია კახეთსა და ქიზიყში.

„ლიტრა ალვირს თუ ამოსდებ,
თორემ თავსა წაგართმევსო".

ლიტრა ალვირს, ე. ი. ცხრაგირვანქიან მძიმე ალვირსო.

საზამთროს მაგივრად ავტორი იტყვის „ყარფუზს", რომელსაც მხოლოდ ქიზიყში ხმარობენ.

„ორი მუშტი რომ შემოჰკრა,
ყარფუზივით დააბნევსო".

საზამთრო ქიზიყში გამოაქვთ მუღანლოელ თათრებს, ამიტომ ქიზიყელებიც საზამთროს ყარფუზს ეძახიან. მუღანლოელი თათრები დასახლდნენ ოდესღაც ივრის გაღმა იმ მიწებზე, რომლებსაც ქიზიყელები თავისად სთვლიდნენ. ამ ნიადაგზე ქიზიყელებსა და თათრებ შორის ხშირად ჩხუბი და კეტების ტრიალი ხდებოდა. ეტყობა ჩვენი მოლექსეც ჯეელობაში მხურვალე მონაწილეობას იღებდა ამ შეხლა-შემოხლაში და ამიტომ არის თათრებზევე გულმოსული, რომ იმისი არსენა:

„სადაც თათარს დაინახავს,
ბურდაველის აძახებსო".

ბურდაველა თათრულად ღმერთო შიშველია. თათარიზმი გვხვდება ლექსში კიდევ ერთ ადგილას:

„იალუჩი და ზალიში
საჩქაროზე მოართვესო".

იალუჩი თათრული სიტყვაა, იხმარება მხოლოდ ქიზიყში და ნიშნავს მცირე ზომის ლეიბს.

ამასთანავე, ავტორი ზედმიწევნით აგვიწერს ბოდბეს, შირაქს და ქიზიყის სხვა ადგილებს.

ზემოდ ჩამოთვლილი საბუთები გვაფიქრებინებენ, რომ ავტორი ჩამომავლობით ქიზიყელი უნდა ყოფილიყო, შემდეგ კი, როგორც ეტყობა, გადმოსახლებული თბილისში.

„სუმბათოვიც იქ მობძანდა
ის ჩვენი ქალაქელია",

ე. ი. ჩვენებური (ქალაქელიაო).

ავტორს მშვენივრად შეუსწავლია თბილისი და იმის მიდამოები—მცხეთა, კოდა, მარტყოფი, შეუთვისებია ქალაქური სიტყვები და ჟარგონი.

„დრასტი ზნაკომ გაგიმარჯოს,
კუდა იდიოშ სიოთკენა...
ნასყიდოც მოიძახა,
თავად გახლავარ არსენა".

მაგრამ ამასთანავე ერთად ავტორმა მშვენიერად იცის ძველი ქართულიც.

„ამის ქვემოდ შედიში
კოშებამდის დაუმშვენა...
ხმალი ეადაში გადუტყდა"...
და ბევრი სხვა.

დასკვნა: ავტორი დაბადებული უნდა იყოს 1810 წლებში, ხოლო 1870 წელს, როდესაც იმისი ლექსი ჩაიწერა და გამოიცა, ცოცხალი აღარ უნდა ყოფილიყო. ავტორი ქიზიყელი უნდა იყოს, რომელიც შემდეგ თბილისში დასახლებულა, სადაც შაირ სიტყვებით და სტვირზე დამღერით ირჩენდა თავს, და 1850 წლის ახლოს გამოსთქვა „არსენას ლექსი".

ავტორი არ უნდა ყოფილიყო წერა-კითხვის მცოდნე, თორემ უეჭველია თავის ლექსს თითონვე ჩასწერდა. ის ამღერებდა ამ ლექსს სტვირზე, ავრცელებდა ხალხში და აქცია ნამდვილ ხალხურ ლექსად. რადგან ავტორიც ხალხის წიაღიდან არის გამოსული და მისი ლექსიც ხალხის გულიდან არის აღმოხდილი სოციალურ უსამართლობათა წინააღმდეგ.

დავაარსოთ კინო მუზეუმი

გენადი მიხეილიძე

გაშლილი სოციალისტური მშენებლობის პერიოდში კულტურულ რევოლუციის ამოცანები მოითხოვენ იდეოლოგიური ზემოქმედების ყველა საშუალებათა მობილიზაციას და მათ მაქსიმალურად გამოყენებას; ასეთ საშუალებათა შორის საპატიო ადგილი უჭირავს კინოსაც.

ამიტომ საბჭოთა კინემატოგრაფიის რეკონსტრუქციის საკითხებს, მისი იდეოლოგიური დონის ამაღლებას, ხარისხის გაუმჯობესებას და მისი განვითარების ახალ გზების გამონახვას პარტიისა და ხელისუფლების მხრივ უდიდესი ყურადღება აქვს მიპყრობილი.

ახალი აპარატის დეპეშების მიღების მექანიზაციისა და ავტომატიზაციისათვის

თითოეული დეპეშების გაფორმებას ფოსტ. ტელეგრაფში ორი წუთი მაინც უნდება.

ამხ. შარკოვსკისა და კომახიძის მიერ დამზადებული აპარატის რამდენიმე წამის განმავლობაში ავტომატიურად რეგისტრაციაში ატარებს დეპეშას, აღბეჭდავს მასზე მიმღების გვარს და ამზადებს ქვითარს. ეკონომია ამ გამოგონებიდან მარტო ერთი კონტორის მიხედვით შეადგენს 110,000 მანეთს.

სურათზე—გამომგონებელი ამხ. შარკოვსკი.

კინემატოგრაფიის მუშაობის გარდაქმნის მიმდინარე ეპოქის მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილების მიზნით, ძიებით, ახალი გზების გამონახვა და მისი განვითარების ახალ კალაპოტში ჩაყენება შეუძლებელია მხოლოდ სათანადო მომზადებულ კვალიფიციური კადრებით, ამის შესახებ ლაპარაკი ზედმეტია, თუ ის არ გამომდინარეობს კინემატოგრაფიის განვითარების წარსული ეტაპების, პერიოდების ბუნების ანალიზიდან, მათ დაავადებათა სწორი დიაგნოზიდან და სასიცოცხლო ძარღვის გამონახვიდან. ამიტომ საჭიროა ჩვენი კინემატოგრაფიის ისტორიის საფუძვლიანი შესწავლა.

ქართული კინემატოგრაფიის ახალი კადრები მოკლებული არიან საშუალებას, გაეცნონ ჩვენი კინემატოგრაფიის განვითარების ისტორიას. ამის მიზეზი ქართული კინო-მუზეუმის უქონლობაა. თუ ამას დავუმატებთ კიდევ იმ გარემოებას, რომ ამ დარგში ჩვენ არ მოგვეპოვება არც ერთი ლიტერატურული, ან მეცნიერული ნაშრომი, —ადვილი წარმოსადგენია მდგომარეობის მთელი უმწეობა.

ამხ. გვინჩაშვილი — საუკეთესო მსროლელი

ამხ. გვინჩაშვილი არის № ქართული ლეგიონის ერთ-ერთი საუკეთესო დამკვრელთაგანი. ის პირველი ჩაეწერა უმცროს მეთაურების ჩამბაზე და 4 წლის განმავლობაში არა აქვს არავითარი შენიშვნაც კი. ამხ. გვინჩაშვილი ითვლება საუკეთესო მსროლელად.

კინემატოგრაფია ხელოვნების ყველაზე უფრო უახლესი დარგია, მიუხედავათ ამისა, საბჭოთა კინემატოგრაფიას აქვს მდიდარი წარსული, რომელიც საჭიროებს გულდასმით შესწავლას, საბჭოთა კინემატოგრაფიაში საქართველოს კინემატოგრაფიას იმდენად მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია, იმდენად მნიშვნელოვანი და დამახასიათებელია მის მიერ განვლილი გზები, რომ წარსულის მკვლევარს არ შეუძლია გვერდი აუაროს მის განვითარების ეტაპებს, მის ადგილს და ხვედრითი წონას საერთოდ,

ამხ. კოზეცკი

ახლად დანიშნული საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარიატის რწმუნებულად ამიერკავკასიაში.

ამიერ-კავკასიაში დანიშვნამდე ამხ. კოზეცკი 8 ნახევარი წლის განმავლობაში იყო საბჭოთა კავშირის სრულუფლებიან წარმომადგენლად დანიაში.

საბჭოთა კინემატოგრაფიის განვითარების ისტორიაში.

წარსულის შესწავლა შესაძლოა მხოლოდ სათანადო მასალების და დოკუმენტების შეგროვება, სისტემატიზაცია და დამუშავება აუცილებლად სადღეისო ამოცანად უნდა იქნეს მიჩნეული; ეს საქმე კი უნდა დაეკისროს ქართულ კინო-მუზეუმს, რომლის დაარსების საკითხი მომწიფებულია. საჭიროა ეს მუზეუმი ჩამოყალიბდეს დაუყოვნებლივ, თორემ სულ ცოტა ხანში ის განძიც გაქრება, რაც წლების განმავლობაში დაგროვილია სახკინმრეწვში.

ტფილისში არსებობს სახელმწიფო სათეატრო მუზეუმი, რომელიც შეუდგა ქართულ კინემატოგრაფიის შესწავლას და მასალების შეგროვებას. ამჟამად მას მოეპოვება მასალები ქარ. კინემატოგრაფიის ისტორიიდან დაწყებული 1900 წ. დღემდე; ამ საბუთების კოლექცია შესდგება: ძველი პლა

ქატებისა, დოკუმენტებისა, კინო-მაკეტებისა და ფოტო-გადაღებებისაგან, არის მასალები ქართული ფილმების საზღვარგარეთ საექსპლოატაციოდ გადაგზავნის დრო სხვ. ამრიგად კინო - ექსპონატების რიცხვი აღემატება სამას ნომერს.

რამდენიმე წლის წინად საკავშირო კინო მუზეუმის თხოვნით საქ. სახელ. სათეატრო მუზეუმმა მას გაუგზავნა მასალები—ასლები, სახით, ამ ჟამად ამ მასალებისაგან შესდგება საკავშირო კინო-მუზეუმის ქართული განყოფილება. ამრიგად საკავშირო კინო-მუზეუმის ქართული განყოფილება კინო-მუზეუმს მოეპოვება ზოგიერთი მასალები ქართული კინემატოგრაფიის ისტორიის შესასწავლად. ხოლო საქ. - კინმრეწვს კი არაფერი, ეს მაშინ, როცა ეს უკანასკნელი ყველაზე უფრო მეტად უნდა იყოს დაინტერესებული ამ საკითხით.

კინო-მუზეუმი უნდა გვიჩვენებდეს: ა) კინოს ტექნიკის ევოლუციას პირველ პრიმიტიულ აპარატიდან დაწყებული დღევანდელ სხვადასხვა სახის რთულ აპარატებამდე; ბ) კინო-დრამატურგის მუშაობის ელემენტებს, გ) კინო-დადგმითი წარმოების ტექნიკური ევოლუციის ჩვენებში; დ) თეატრალური საქმეს (კინო-თეატრები); ე) გაქირავების საქმეს; ვ) სასოფლო საკლუბო კინო წარმოდგენების ელემენტებს და მათ ფუნქციებს (დეკორაციები, კოსტუმები, მაკეტები, ფოტოები, პლაკატები, ლიტერატურა და სხვ.)

საქ. კინმრეწველობისათვის დღეს ეს აუცილებელი საქმეა და ამას ჯეროვანი ყურადღება უნდა მიექცეს ეხლავე. ამ საქმეს დიდი სარგებლობის მოტანა შეუძლია მომავალში.

საქ.კინმრეწვს, არც ბინის გამოყოფა გაუძნელდება, პირველ ხანებში მუზეუმისათვის საკმაო იქნება დაახლოვებით 200 კვ. მეტრის ფართობი და მისი გამონახვა თამამად შესაძლებელია საქკინმრეწვის სამმართველოს ფარგლებში.

კინო მუზეუმის ორგანიზების საკითხით დაინტერესებული უნდა იყოს არა მარტო კინო-ფოტო მრეწველობის სამმართველო და ფაბრიკის ადმინისტრაცია, არამედ საზოგადოებაში შემავალი ყველა წარმოება, პირველ რიგში—კინემატოგრაფიის მუშაკთა ასოციაცია, ყველა კულტურული და სპორტული ორგანიზაციები.

ხელოვნების ქრონიკა

საბჭოთა მწერლების კლუბში

31 აგვისტოს დრამატურგმა მსტისლავსკიმ საქ. საბჭოთა მწერლების კლუბში წაიკითხა მოხსენება თემაზე „თეატრი და დრამატურგია". მოხსენებას დაესწრო დრამატურგთა და მწერალთა აქტივი. მოხსენების შემდეგ გამართულ კამათში მონაწილეობა მიიღეს მწერალმა ს. შანშიაშვილმა, „კომ. გაზეთის" რედაქტორმა ამხ. დ. დემეტრაძემ, რეჟ. სულიაშვილმა და მანაგაძემ.

ბ. პილნიაკისა და კ. ჩუკოვსკისთან შეხვედრის საღამო

2 სექტემბერს მწერალთა სახლში მოეწყო ბ. პილნიაკსა და კ. ჩუკოვსკისთან ქართველ მწერლებთან შეხვედრის საღამო. საღამოს დიდძალი ხალხი დაესწრო. საქ. საბ. მწერლების სახელით სტუმრებს მიესალმა ამხ. ბ. ჟღენტი.

შეხვედრას საუბრის ხასიათი ჰქონდა. მწერალი პილნიაკი იძლეოდა პასუხს შეკითხვებზე. მან განაცხადა:

— დღემდე ჩემს ლიტერატურულ მუშაობას ვაწარმოებდი პოლიტიკის გარეშე. მეგონა პოლიტიკა და მწერლობა ორი სხვადასხვა გზით მიდიოდა. თურმე ვცდებოდი და ამაში დავრწმუნდი მხოლოდ მაშინ, როცა ჩემი ნაწერებიდან საბჭოთა მკითხველთათვის ბევრი რამე გაუგებარი აღმოჩნდა. დავრწმუნდი აგრეთვე, რომ ბევრი წავაგე, როგორც მწერალმა, ლენინიზმის დონეზე შეუსწავლელობით. ღრმად მრწამს შეუძლებელია იყო საბჭოთა მწერალი სხვაგვარად, გინდოდეს ასახო შენი ეპოქა და, არ იცნობდე ლენინს. მე ვიგრძენი ეს ნაკლი და ვცდილობ გამოვასწორო — ვსწავლობ ლენინს. შეკითხვაზე რეალურია თუ არა ჩემი პერსონაჟები — შემიძლია ვუპასუხო —თვითეული ჩემი პერსონაჟი მოცემულია როგორც ილუსტრაცია. მე არ ვაგრძელებ ძველი მწერლობის გზას. ეპოქამ მოითხოვა მწერლისაგან ახალი ხერხები და მეც შეძლებისდა გვარად მცირედი რამ გავაკეთე ამ მხრივ.

ამჟამად დამთავრებული მაქვს მეორე წიგნი იაპონიაზე. ვწერ ახალ რომანს. ბევრს ვმოგზაურობ, ვსწავლობ ხელმიწვდომელ იმ მასალას, რაზედაც მიხდება მუშაობა. ვკითხულობ შერჩეულ ლიტერატურას. ვცდილობ არ შევეხო იმ თემებს, რაზედაც დაწერილა ჩემამდე.

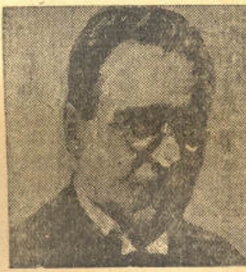
ბ. პილნიაკი.

პილნიაკის შემდეგ სიტყვით და საკუთარი ლექსებით გამოვიდა ცნობილი რუსი საბჭოთა მწერალი ჩუკოვსკი. დამსწრე საზოგადოებამ მხურვალე ოვაციები გაუმართა მას და რამდენიმე საბავშვო ზღაპარი წაიკითხა.

რევოლუციის მუზეუმის გამოფენა

პარტიის მეორე ყრილობის 30 წ. თავის აღსანიშნავად სტალინის სახელობის ინსტიტუტთან არსებულმა რევოლუციის მუზეუმმა მოაწყო საგანგებო გამოფენა.

გამოფენაზე წარმოდგენილია შემდეგი საბჭოთა მხატვრები:

1. ლ. გუდიაშვილი—„1901 წ. საპირველმაისო დემონსტრაცია სალდათის ბაზარზე",—„პატარა კომუნარი", — „ჯორჯიაშვილის ჩამოხრჩობა". 2. ე. ახვლედიანი—„კონიაგზელთა გაფიცვა", — 3. მაისაშვილი—„ბრძოლა ნაძალადევზე 1905 წ." 3 მ. თოიძე—„მიტინგი გურიაში"; 4. დ. წერეთელი — „კავკასიის კავშირის კომიტეტის სხდომა ტფილისის მენშევიკური 3. მ. თოიძე—„მიტინგი გურიაში". 4. დ. რეიშოვლი „ფრაქციული დისპუტი 1905 წ. ქუთაისში"; 6. გრძელიშვილი—„გორი"; 7. ს. ცოისთავი—„ბათომის მუშების დემონსტრაცია ამხ. სტალინის ხელმძღვანელობით 1902 წ."; 8. „სტალინი"; 9. ბატონყმობის უღელ ქვეშ", „ლეონიძე", „ფ. მახარაძე", „რეაქციის თარეშში", „ქალის ჯერის ბრძოლა 1905 წ." 10. შელიქოვი—„იარაღის გადმოტვირთვა გუდაუთში ამხ. ს. ორჯონიკიძის ხელმძღვანელობით", 11. კროტკოვი—„სტალინი 1903 წ." „დაპატიმრებული ამხანაგების გაცილება"; 12. ა. ქუთათელაძე—„დემონსტრაციისათვის მზადება",—„დემონსტრაციის დახვრეტა 1918 წ. წ მენშევიკების მიერ". 13. ი. თოიძე — „ფიცი". მოქანდაკეებიდან: ს. ი. ნიკოლაძე—„ლენინი", 2. ხახიაშვილი—„1905 წ. დემონსტრაცია".

ქრონიკა

ვიბრძოლოთ რკინის გზის ტრანსპორტის ყველა რგოლების წესიერად მუშაობისათვის

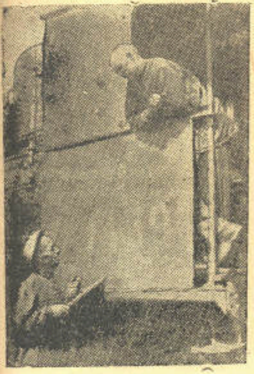

მატარებლების შემადგენელი ამხ. ზარბაქაძე მანევრების წინ (თბილისის სადგური) სამანევრო ორთქლმავლების მემანქანეს ამხ. კოცებიეს აცნობს მომავალი მუშაობის გეგმას.

ტექნიკის დაუფლებისთვის საუკეთესო მებრძოლი

სამხრეთის პარკის (თბილისი) გზის ოსტატი ამხ. ფუტკარაძე საკ. კ. პ. (ბ) წევრი, თავისი პარკის ერთ-ერთი საუკეთესო საზოგადოებრივი მუშაკთაგანია, ტრანსპორტზე მუშაობას ის ათავსებს სწავლებასთან— ამაღლებას თავის კვალიფიკაციას საღამოს ტექნიკუმში.

ამხ. ტელმანის სახელობის ლიტერატურული კონკურსი

ლენინგრადის გერმანულმა გაზეთმა „როტე ცაიტუნგ" გამოაცხადა გერმანიის ფაშისტური ბანდების ტყვეობაში მყოფ ამხ. ერნსტ ტელმანის სახელობის ლიტერატურული კონკურსი.

სურათზე: „როტე ცეიტუნგის" გვერდი ამხ. იოგანეს ბეხერის, ერვინ პისკატორის, ალექსეი ტოლსტოის, ო. ფორშის და სხვ. წერილები კონკურსის შესახებ

საბჭოთა კავშირში

ერიო საბჭოთა კავშირში

ერრიო მიკროფონის წინ სიტყვას ამბობს ხმოვანი ფილმისთვის.

განათლების მუშაკთა სპარტაკიადა

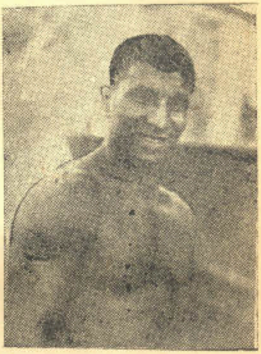

როსტოვის, ბაქოს და თბილისის განათლების მუშაკთა სპარტაკიადაზე პირველობა ცურვაში მიიღო ბაქოელმა მარზოევმა.

ამხ. სტალინის სახ. ვაგონების სარემონტო ქარხანა (ტფილისი)

ტექსწავლების გაშლის შესახებ ცეკას დადგენილების წლის თავზე ტექსწავლების სანიმუშოდ ჩატარებისათვის დაჯილდოებული ინჟინრები ამხ. ამხ. შავიძე, ფუმდიშევი და კუპრავა.

ფასი 40 კაპ.

სტამბა „კომუნისტი“, კამოს ქ. 68. მთავლ. № 1118. შეკვ. № 2561. ტირაჟი 4000.